

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

**Sexuální výchova na základních školách jako
prevence sexuálně přenosných onemocnění
a nechtěných těhotenství pohledem
vysokoškoláků**

Bakalářská práce

Autor: Veronika Gergöová
Studijní program: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Eva Janouchová

Zadání bakalářské práce

Autor: Veronika Gergöová

Studium: P21P0209

Studijní program: B0923A190001 Sociální patologie a prevence

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: **Sexuální výchova na základních školách jako prevence sexuálně přenosných onemocnění a nechtěných těhotenství pohledem vysokoškoláků**

Název bakalářské práce AJ: Sex education in primary schools as prevention of sexually transmitted diseases and unintended pregnancies from the perspective of university students

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá sexuální výchovou na základních školách z pohledu vysokoškolských studentů a studentek. Teoretická část je věnována historii, nynější podobě sexuální výchovy i jejímu legislativnímu ukotvení. Dále se věnuje problematice sexuálně přenosných onemocnění a nechtěných těhotenství. Cílem práce je retrospektivně zjistit, jak se studenti vysokých škol staví k sexuální výchově nebo její absenci na základních školách. Praktická část se zaměřuje na zkušenosti vysokoškolských studentů s výukou sexuální výchovy. Pro splnění praktické části práce je použita kvantitativní metoda formou dotazníku.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

KREJČÍ, Milada, ŠULOVÁ, Lenka, ROZUM František, HAVLÍKOVÁ, Dagmar, ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Výchova ke zdravému životnímu stylu: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Plzeň: Fraus, 2017. ISBN 978-80-7489-358-2.

MACHOVÁ, Jitka, HAMANOVÁ, Jana. *Reprodukční zdraví v dospívání*. Praha: H+H, 2002. ISBN 80-86022-94-3.

NĚMEC, Martin, WEISS, Petr, KOLIBA, Peter, DIBONOVÁ, Markéta. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2039-0.

OSHO. *O sexu - Od sexu k supervědomí*. Praha: Beta, 2017. ISBN 978-80-7306-930-8.

Zadávací pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Křivánková, Ph.D.

Oponent: Mgr. Eva Janouchová

Datum zadání závěrečné práce: 28.2.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci *Sexuální výchova na základních školách jako prevence sexuálně přenosných onemocnění a nechtěných těhotenství pohledem vysokoškoláků* vypracovala pod vedením vedoucí práce Mgr. Lucie Křivánkové, Ph.D., samostatně a uvedla všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 22. 4. 2024

Veronika Gergöová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí této bakalářské práce paní Mgr. Lucii Křivánkové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup. Mé poděkování patří také všem respondentům, kteří se zúčastnili mého výzkumného šetření a dopomohli tak k jeho realizaci.

Anotace

GERGÖOVÁ, Veronika. *Sexuální výchova na základních školách jako prevence sexuálně přenosných onemocnění a nechtěných těhotenství pohledem vysokoškoláků*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 54 s. Bakalářská práce.

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou výuky sexuální výchovy na základních školách. Teoretická část směřuje k vymezení pojmu sexuální výchova, věnuje se její historii a vývoji, legislativě v rámci tohoto odvětví ve vybraných zemích, pohledům a názorům široké veřejnosti na výuku sexuální výchovy a rizikovému sexuálnímu chování s konkretizací na pohlavně přenosná onemocnění a nechtěná těhotenství. Součástí textu je také ukázka některých českých i zahraničních výzkumných šetření souvisejících s tímto tématem. Empirická část práce mapuje a vymezuje postoje, názory a zkušenosti vysokoškolských studentů s výukou sexuální výchovy na základních školách v České republice, a to sice prostřednictvím kvantitativně orientovaného přístupu a techniky online anonymního dotazníku rozeslaného respondentům skrze sociální síť.

Klíčová slova: sexuální výchova, prevence, nechtěná těhotenství, sexuálně přenosná onemocnění

Annotation

GERGÖOVÁ, Veronika. *Sex education in primary schools as prevention of sexually transmitted diseases and unintended pregnancies from the perspective of university students*. Hradec Králové: Faculty of Education University of Hradec Králové, 2024. 54 pp. Bachelor Thesis.

This bachelor thesis addresses the issue of sex education in primary schools. The theoretical part aims to define the concept of sex education, delving into its history and development, legislation within this field in selected countries, public perspectives and opinions on sex education and risky sexual behaviour, focusing on sexually transmitted diseases and unintended pregnancies. The text also includes examples of some Czech and foreign research studies related to this topic. The empirical part of the theses maps and defines the attitudes, opinions and experiences of university students regarding sex education in primary schools in the Czech Republic. This is done through a quantitatively oriented approach using an online anonymous questionnaire distributed to respondents through social networks.

Keywords: sex education, prevention, unintended pregnancies, sexual transmitted diseases

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, dizertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: 22.4.2024

Podpis studenta:.....

Obsah

Seznam použitých zkratk a názvů	9
Úvod	10
1 Vymezení pojmu sexuální výchova	12
1.1 Vhled do tématu sexu a sexuality	14
1.2 Historie a vývoj sexuální výchovy.....	15
2 Sexuální výchova jako součást RVP.....	19
2.1 Sexuální výchova ve vybraných zemích.....	20
2.2 Vybrané pohledy společnosti na výuku sexuální výchovy	22
3 Vybrané dopady rizikového sexuálního chování	24
3.1 Pohlavně přenosná onemocnění.....	26
3.2 Nechtěná těhotenství.....	28
4 Výzkumy a organizace zabývající se nejen sexuální výchovou na školách	31
5 Výzkumné šetření k tématu sexuální výchovy na školách	32
5.1 Výzkumný problém, cíl výzkumného šetření a formulace hypotéz	32
5.2 Metodologie sběru dat	34
5.3 Analýza a interpretace výsledků	35
5.4 Zhodnocení výzkumného šetření	43
Závěr	45
Seznam použitých zdrojů	46
Seznam grafů.....	51

Seznam použitých zkratk a názvů

- AIDS – Acquired immunodeficiency syndrome (Syndrom získaného selhání imunity)
- CAN – Child abuse and Neglect (týrané a zneužívané dítě)
- ČSU – Česká středoškolská unie
- ČR – Česká republika
- HIV – Human immunodeficiency virus (Virus lidské imunodeficiency)
- ISBN – International Standard Book Number (mezinárodní standardní číslo knihy)
- ISSN – International Standard Serial Number (mezinárodní standardní číslo seriálové publikace)
- MPP – Minimální preventivní program
- MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí
- RVP – Rámcový vzdělávací program
- SRCH-D – Syndrom rizikového chování v dospívání
- SR – Slovenská republika
- ŠVP – Školní vzdělávací program
- USA – United States of America (Spojené státy americké)
- VZP ČR – Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky

Úvod

Tato bakalářská práce se věnuje tématu, dle mého názoru stále více potřebnému k diskusi, a to sice sexuální výchově na základních školách. Cílem práce je popsat, zmapovat a zhodnotit stav, přítomnost nebo nepřítomnost sexuální výchovy na základních školách v naší zemi pomocí dotazníkového šetření a retrospektivního pohledu na onu výchovu prostřednictvím studentů a studentek vysokých škol.

Toto téma bylo mnou zvoleno především z důvodu aktuálnosti způsobené detabuizací a šířením veškerých témat souvisejících se sexualitou v posledních letech. Z mého úhlu pohledu bychom jakožto společnost vyspělé země uvítali osvětu zaměřenou především na dospívající mladé lidi, kteří se s těmito tématy nejvíce potýkají. Nejenže mladí lidé často získávají zkreslené představy o budoucích vztazích a o samotné sexualitě např. ze sledování pornografie, ale často také začínají žít své sexuální životy mnohem dříve, než by měli, aniž by na to byli fyzicky, ale především mentálně připraveni.

Škola by měla nejen vzdělávat, ale i vychovávat. Vychovávat z těchto mladých dospívajících důsledné a zodpovědné lidi, kteří si budou umět v reálném životě poradit a počínat si tak, aby nezpůsobovali škodu sobě ani druhým (v mém kontextu například právě formou pohlavně přenosných onemocnění). Z mého pohledu i mé zkušenosti z dob, kdy jsem navštěvovala základní a střední školu, se velmi málo dbá na prevenci v této oblasti, byť jsou to velice důležitá a do života přínosná a potřebná témata. Bylo by tedy zapotřebí této výuce věnovat více prostoru a zkvalitnit ji tak, aby se stala pro mladé lidi řádným preventivním opatřením nejen v problematice pohlavně přenosných onemocnění a nechtěných těhotenství.

Jak je na tom tedy v tomto ohledu většina základních škol v České republice? Je výuka sexuální výchovy na základních školách dostatečně kvalitní, pokud zde vůbec nějaká probíhá? A především, jak na tuto výuku nahlíží dnes již vysokoškolští studenti, jenž si prošli tímto školským systémem a mají tedy k věci určitě také co říci? Toto jsou hlavní otázky, na které se touto prací snažím nalézt odpovědi a zároveň formulují cíl celé bakalářské práce.

Tato práce se skládá z teoretické a empirické části. Čerpá z knižních a internetových zdrojů. V teoretické části se zaměřuji mimo jiné na vývoj sexuální výchovy u nás, její legislativní ukotvení v rámci Rámcového vzdělávacího programu a na to, jak by měla preventivně působit v oblasti problematiky sexuálně přenosných

onemocnění a nechtěných těhotenství. Zmiňuji se zde i o tom, jak vypadá její výuka v jiných zemích.

Empirická část se věnuje výzkumnému šetření zjišťujícímu pohled a názor vysokoškolských studentů na stav sexuální výchovy na základních školách v České republice. V této části jsem pomocí již publikovaných výzkumů vytvořila hypotézy, které jsem následně prostřednictvím dotazníkového šetření ověřovala.

1 Vymezení pojmu sexuální výchova

Sexuální výchova je vyučována jak na základních, tak i na středních školách. Nejen podle Weisse (2010) by měla sexuální výchova seznámit budoucí dospělé lidi se základními fakty, které se vztahují k lidské sexualitě a zároveň je připravit na budoucí sexuální život. Mimo to vychovává mladé lidi k mezilidským i rodinným vztahům. Proto není náhodou, že je jejím navazujícím oborem či předmětem výchova rodinná, která tu sexuální rozvíjí, případně i doplňuje, a to např. o témata předmanželské sexuality, onanie, homosexuality, transsexuality nebo prevence sexuálního zneužívání dětí. Důležitost nese také u témat spojených s partnerským soužitím, kde se věnuje psychologickým a psychosexuálním problémům v daném vztahu.

Dle Světové zdravotnické organizace poskytuje komplexní sexuální výchova mladým lidem: *„přesné, věku přiměřené informace o sexualitě a jejich sexuálním a reprodukčním zdraví, které je zásadní pro jejich zdraví a přežití.“* (World Health Organisation, 2023, online). *„Vzájemné propojení sexuální výchovy s problémy celé společnosti je evidentní. Proto také tato výchova je velmi odpovědnou činností; dobře koncipovaná a vedená může přispět k řešení závažných společenských problémů, a naopak – zjednodušené (a někdy patrně i komercí ovlivněné) informace a necitlivý způsob mohou být i kontraproduktivní.“* (Hamanová, Břichcín, 2014, s. 303).

Podle slov Halamky (2020, s. 19) je stále důležité některé fenomény v tomto odvětví detabuizovat a prolomit předsudky a mýty, které o lidské sexualitě panují. Již od šestého ročníku základní školy je vhodné žáky informovat o pubertě a veškerých změnách spojených s tímto vývojovým obdobím. Stěžejním věkem k probírání sexuálních rizik je pak osmý a devátý ročník základních škol.

Náplň a cíle sexuální výchovy

Co se týče osnov a vyučovacího obsahu tohoto předmětu, vyučující by se měli vždy soustředit především na otázky týkající se bezpečného sexuálního života, psychické připravenosti na sex (u tohoto tématu by měli zdůraznit, že každý jedinec je jinak mentálně nastavený, tudíž si nemusí dělat starosti, pokud jeho spolužáci či ostatní vrstevníci mají již za sebou nějaké sexuální zkušenosti a on sám ještě ne), uvědomění si nebezpečnosti pohlavních chorob, popřípadě seznámit žáky s jejich dopady a důsledky pro zdraví člověka, jejich šířením a možnostmi léčby. Dále by měli vyučující seznámit žáky s možnostmi ochrany při pohlavním styku, kterými mohou být kondomy a jiné

druhy antikoncepce, stálost sexuálního partnera, popřípadě i pohlavní zdrženlivost (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

Sexuální výchova by se měla řídit určitými zásadami, které by měl každý vyučující respektovat. Výuka sexuální výchovy by měla být přiměřená věku vyučovaných, reagovat na momentální stav společnosti (na nynější rozpoložení společnosti a nejaktuálnější nástrahy dané doby), respektovat pohlaví a život mladých lidí, být v zásadě pozitivní a zdůrazňovat kladné aspekty partnerství nebo rodičovství. Vyučující by pak měl také o tomto tématu diskutovat a spolupracovat s rodiči dítěte a být ohleduplný k jejich přáním a námitkám ohledně obsahu výuky (Hamanová, Brichcín, 2014).

Uzel, dle Šulové (2011), klade ve svých publikacích důraz na výuku reprodukčního zdraví, jakožto hlavního cíle sexuální výchovy. Tématy výchovy k reprodukčnímu zdraví mohou být právě reprodukce, infekce pohlavními nemocemi, nechtěná těhotenství nebo sexuální identita.

Dle Hamanové a Brichcína (2014) by měli mít dospívající na konci adolescence jasno v oblastech anatomie a funkcí pohlavního ústrojí, také v zásadách intimní hygieny. Měli by rozumět tomu, že člověk je bytost s tělesným, psychickým i duchovním rozměrem a měl by se ve všech těchto rovinách harmonicky rozvíjet. Adolescenti by měli být informováni o pohlavních nemocech a o tom, jak se před nimi chránit, o rozdílech a vztazích mezi muži a ženami, základních informacích o biologických a psychických předpokladech manželské lásky a o manželství a rodičovství obecně. V neposlední řadě pak i o nástrahách sexuálního obtěžování a možnostech obrany před tímto obtěžováním.

Odborníci se shodují na tom, že pokud je výuka sexuální výchovy kvalitní, tedy i úspěšná, tak má pozitivní vliv na dítě a jeho citový a sexuální vývoj. Zároveň je přínosná i pro vzájemný vztah rodičů a dětí, kdy tento vztah komunikace o sexuálních tématech posiluje a prohlubuje, dítě získává v rodiči při správné komunikaci větší důvěru a jistotu, že se v případě různých trápení a řešení problémů, se kterými si neví samo rady, má komu svěřit. Nicméně i tak může být pro rodiče polehčující okolností, že jim v tomto ohledu škola svou systematičností vypomůže (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

Sexuální výchova a její kořeny v rodině

Druhou odnoží sexuální výchovy uplatňované ve škole je sexuální výchova uplatňovaná v rodině, která probíhá od dětství, přes období dospívání (adolescence), až po dospělost a její účinky a dopady jsou podstatné pro celý život jedince. Úkolem této výchovy

v rodině je především ochrana dětí před předčasnou sexualizací a sexuální traumatizací (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

Základními rovinami sexuální výchovy jsou rovina citového vztahu, rovina vzoru (na rozvíjení obou těchto rovin se podílí především rodina) a rovina vědomostí (na rozvíjení této roviny se podílí škola i rodina). Tyto tři roviny se vzájemně doplňují a rozvíjí současně a dlouhodobě. Pokud se však nerozvíjí jedna z rovin, automaticky se plně nemůže rozvíjet ani rovina následující. Dle Hamanové a Brichcína (2014) je právě dobré rodinné prostředí a jeho atmosféra ve správném vývoji dítěte nenahraditelná. Rozhodující fáze pro utváření postojů dětí v sexuální oblasti začíná právě v tomto prostředí, tedy ještě dříve, než se dítě dostane do výchovného vlivu školy. „*Děti, které v prvních pěti letech života strádaly nedostatkem láskyplné rodinné péče, jsou zpravidla později trvale poškozeny ve schopnosti tvořit pevné citové vztahy k lidem.*“ (Hamanová, Brichcín, 2014, s. 295).

Šulová (2011, s. 386) zmiňuje, že: „*Sexuální výchovu lze chápat jako proces, který má dlouhodobě probíhat ve funkčních či normálních rodinách, kde škola pouze supluje nefunkční chování rodičů v této oblasti, vůči vlastním dětem.*“

1.1 Vhled do tématu sexu a sexuality

Základem sexuální výchovy je nauka o sexu. Sex (sexuální aktivita), ať už v jakékoliv podobě, je všude kolem nás. Doprovází nás od narození až po smrt, byť si to ani nemusíme uvědomovat. Sex je nedílnou součástí nejen lidského života a provází nás každou jeho etapou. Důkazem toho jsou mimo jiné díla, názory a objevy Sigmunda Freuda. Freud v jednom z jeho nejslavnějších zkoumání (periodizace lidského vývoje) popsal 5 fází psychosexuálního vývoje dítěte (Vágnerová, Lisá, 2021).

Pro každé stadium tohoto vývoje je typické zaměření dítěte na jednu erotogenní zónu svého těla, která je zdrojem slasti při uspokojování sexuálního pudu. Například v orálním stadiu, které probíhá přibližně do prvního roku života dítěte, je hlavním zdrojem uspokojení sání mléka z prsu matky, v análním stadiu je to buď vypuzování nebo zadržování exkrementů, tudíž stimulace konečnicku. Již ve falickém stadiu, tedy kolem čtvrtého roku života, se uspokojování sexuálního pudu přenáší do genitální oblasti těla, což znamená, že dítě samotné je již v takto poměrně brzkém věku schopné uvažovat o sexualitě, pohlaví, lásce atd. Z tohoto vyplývá, že se sexu nemůže nikdo z nás v jakékoliv jeho formě nebo podobě během života vyhnout (Vágnerová, Lisá, 2021).

V období dospívání je sex a jemu příbuzná slova a slovní spojení často největším otazníkem v životě pubescenta. Člověk se zde setkává s naprosto cizím a neznámým jevem, se kterým se musí nějakým způsobem vypořádat a pochopit ho. Ne všichni však dostávají rady ohledně sexu a počínajícího sexuálního života od rodičů, kamarádů nebo známých. Všichni tito dospívající však chodí do školy, která by neměla pouze vyučovat, ale také vychovávat a nasměrovat děti nejen v tomto odvětví tím správným a zdravým životním směrem (Vágnerová, Lisá, 2021).

Sexualita je obrazem lidské přirozenosti a jednou ze základních potřeb člověka. Označuje anatomické, hormonální a reprodukční rozdíly mezi muži a ženami a také souhrn projevů chování a citění těchto dvou pohlaví. Přináší nám jak potěšení, tak i strasti s tím spojené, kterými mohou být například sexuálně přenosná onemocnění (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

Sexualita má určité funkce. Tou nejzákladnější je funkce reprodukční, na které stojí život nás všech. Dále funguje jakožto zdroj slasti, (intimní) komunikace, slouží i k uvolnění napětí (během pohlavního styku jsou uvolňovány tzv. hormony lásky – serotonin a dopamin – a dále endorfiny, při jejichž vylučování se celý organismus zklidňuje) (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

Studiem sexuality se zabývá sexuologie, která se věnuje zkoumáním lásky, zamilovanosti, partnerského soužití, erotiky, manželství, antikoncepce, dalších forem lidské sexuality (homosexualita, transsexualita, ...) aj. (Weiss, 2010).

1.2 Historie a vývoj sexuální výchovy

Ač nám tento fakt může dnes přijít nemožný či dokonce nepředstavitelný, sexuální výchova se vyvíjela od prvopočátku, spolu s námi, lidmi a její nynější podoba je tedy výsledkem mnohaletého historického vývoje, byť předávání informací o sexuálních záležitostech a praktikách dalším generacím probíhalo zcela jinými formami, než jakými probíhá dnes (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

Pomyslnou brzdou ve vývoji této výchovy se stalo především 9. století, se kterým přišel i rozmach křesťanství a křesťanského učení, které sexualitu jakožto téma nepřipouštělo a sex byl z mravního hlediska přípustný pouze v manželském svazku (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019). Například Osho (2017) kritizuje církve za spojování sexu s hříchem a pocitem viny. Velmi kriticky poukazuje na to, jakou škodu na lidstvu napáchalo dlouholeté odsuzování a potlačování sexu. Zabývá se také tím, proč je sex

téma, které ještě stále uvádí lidi do rozpaků a proč je to takové tabu. Říká, že je to právě proto, že lidé byli celá staletí vedeni k potlačování sexu, především skrze církve a její hodnoty. Sex by měl být podle něj považován za normální a naprosto běžnou věc, podobně jako potřeba spánku nebo pocit hladu a s tím související potřeba se najíst.

Období dvou světových válek

I po první světové válce měla katolická církev, která hlásala, že cílem pohlavní výchovy (jenž byla zařazena do učebních osnov pouze středních, nikoliv základních škol, v roce 1919) je právě manželství s předchozí pohlavní abstinencí, významnou roli. Zároveň v tomto období došlo k velkému rozšíření pohlavních nemocí, což zapříčinilo úplné zrušení nevěstinců. Tuto skutečnost lze brát jako jeden z mála pozitivních dopadů války (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

O zavedení tzv. pohlavní výchovy do škol a nesouhlas se zbytečnou tabuizací se zasloužil také sám prezident T.G. Masaryk, který o tomto píše ve své publikaci *Mravní názory*. Myšlenka této knihy dostala pak o 10 let později, v roce 1934, svého rozšíření, když vyšla kniha M. Škořepy zaměřená právě na pohlavní výchovu. Šulová (2011) ve své publikaci zmiňuje, že podle Škořepy by se měla pohlavní výchova vyučovat už jen z důvodu usměrňování probouzejícího se pohlavního pudu v dospívání a také jako prevence dalšího případného negativního vývoje jedince.

Pro pomoc osvětě o lidské sexualitě se zřídil v té době obor sexuologie a sexuální psychologie, které opravdu napomohly k detabuizaci lidské sexuality – lidé si začali uvědomovat, že pokud budou dětem zamlčovány pravdivé informace o sexualitě, tak získají tyto poznatky nevhodnou cestou nebo z nevhodných, popřípadě ne zcela pravdivých zdrojů (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

Veškeré tyto snahy byly však opět pozastaveny a zničeny v období 2. světové války a s ní související nacistické okupace, která s sebou opět přinesla rozmach pohlavně přenosných onemocnění, především v důsledku prostituce a častého znásilňování (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

Za významný mezník tohoto období se zasloužil Sigmund Freud, jakožto zakladatel psychoanalýzy, která: „*posloužila k detabuizaci tématu a k popsání významu sexuality pro vývoj jedince a kvalitu prožívání jeho života.*“ (Šulová, 2011, s. 396).

2. polovina 20. století a počátek 21. století

V návaznosti na negativní dopady války se u nás po jejím skončení, v 50. letech minulého století, provedla poměrně ojedinělá akce v oblasti prevence pohlavních nemocí, která odhalila při vyšetření všech obyvatel ve věku od 15 do 40 let všechny případy postižených syfilidou. Pouze díky tomuto veřejnému průzkumu jsme se na našem území vyhlí nekontrolovatelnému nárůstu pohlavních chorob (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

V 60. letech se o sexu začalo opět více otevřeně mluvit a na ten popud se změnily i školské osnovy. Lidská sexualita začala být více probírána v rámci přírodopisu a Ministerstvo školství a kultury vydalo pokyny pro školy k realizaci výchovy k rodičovství, jakožto reakci na časté interrupce a nárůst rozvodovosti. Sexuální revoluce přicházející k nám ze západu rozpoutala četné diskuse na téma sexuality obecně a stala se tak dalším významným mezníkem vývoje sexuální výchovy ve 20. století (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019; Šulová, 2011).

V 70. letech už došlo k rozšíření zájmu o sexuální výchovu jako takovou, k čemuž přispěly i myšlenky zdůrazňující roli rodiny, která by měla dítěti poskytovat atmosféru důvěry a škola by v návaznosti na to měla tyto mladé lidi vychovávat k potřebě lásky a citu. Podoba sexuální výchovy se v této době soustředila především na prevenci sexuálně přenosných nemocí, na informování o antikoncepci podporující plánované rodičovství a snížení počtu interrupcí, což se v pozdějších letech bohužel neprokázalo jako funkční, neboť počet interrupcí nadále stoupal, stejně tak i počet rozvodů, promiskuita i sexuální delikvence mládeže – po Sametové revoluci a změně tehdejšího politického režimu došlo především v médiích k rychlému odtabuizování různých témat z oblasti sexuality, a tak se média stala hlavním zdrojem informací mládeže o sexuálních otázkách. Nejen z tohoto důvodu začala ještě o to více narůstat pouliční prostituce, vznikaly erotické kluby a rozmohl se volný prodej pornografie. V 80. letech pak sehrálo velkou roli v dalším vývoji sexuální výchovy šíření AIDS, jelikož tím vznikla nová potřeba informovat mladé o závažnosti tohoto onemocnění a možnostech prevence (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

Wynnyczuk byl jedním z prvních, který v návaznosti na šíření tohoto viru koncipoval akceptované motivy, které položily legislativní a teoretická východiska pro realizaci sexuální výchovy v prostředí škol. V té době byla největší snaha o využití školního prostředí jakožto prostředku k prevenci dalšího šíření pandemie HIV. Hlavním argumentem pro zavádění této výchovy právě do škol je a byla skutečnost, že: „základní

škola představuje jedinou instituci, která může v daném okamžiku oslovit všechny členy dětské populace, je schopna zajistit dlouhodobou a systematickou výchovnou práci prováděnou profesionálními pracovníky.“ (Janiš, 2020, s. 37).

Po revoluci se sexuální výchova nezačala vyučovat jako samostatný předmět, jak si společnost představovala, nýbrž byla opět součástí přírodopisu nebo rodinné výchovy. V roce 2009 na tento fakt zareagovala Evropská unie a vyzvala Českou republiku k zintenzivnění a zkvalitnění výuky sexuální výchovy. O rok později vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy *Doporučení k realizaci sexuální výchovy v základních školách*, které bylo pouhým doporučením pro jednotlivé školy a pedagogy, kteří by popřípadě chtěli vzít výuku sexuální výchovy do svých rukou, tudíž ani tím nebyla dána povinnost na každé škole tuto výchovu vyučovat. Příručka pro učitele základních škol navazující na toto *Doporučení* obsahuje témata, kterými jsou: sexuální výchova z pohledu etiky, ochrana reprodukčního zdraví mladistvých, nemoci přenosné pohlavním stykem, sexuální orientace, sexuální deviace, sexualita a média, syndrom CAN aj. (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019; Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010).

2 Sexuální výchova jako součást RVP

Rámcové vzdělávací programy (RVP) byly v České republice zavedeny školským zákonem č. 561/2004 Sb., který reguluje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a jiné vzdělávání. Tyto programy specifikují cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání, jak obecného, tak odborného, v souladu se zaměřením daného oboru vzdělávání. Dále stanovují organizační uspořádání, profesní profil, podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu Školních vzdělávacích programů (ŠVP). Mimo jiné obsahují podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a zabezpečují nezbytné materiální, personální a organizační podmínky, včetně bezpečnosti a ochrany zdraví. RVP musí být v souladu s nejnovějšími poznatky vědních disciplín, pedagogiky a psychologie o efektivních metodách vzdělávání přiměřených věku a rozvoji jednotlivce. Tvorbu a oponenturu těchto programů má za úkol Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a na základě nich si jednotlivé školy utvářejí své vlastní ŠVP (Národní pedagogický institut České republiky, 2023, online; Zákon č. 561/2004 Sb.).

Sexuální výchova u nás není legislativně ukotvena tak, aby byla na školách samostatným povinným předmětem, což je např. dle slov Halamky (2020, s.19): „*hlavní problém, jelikož v rámci předmětů biologie, občanské výchovy, popř. výchovy ke zdraví se pro sexuální výchovu nemůže vyhradit takový prostor, jaký by byl pro žáky potřebný k získání všech důležitých informací.*“

MŠMT vydalo v roce 2010 *Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy na základních školách*, které je určeno: „*vedením škol, metodikům prevence, výchovným poradcům a všem dalším, kteří se podílejí na ucelené koncepci školy, především pak učitelům, kteří sexuální výchovu učí.*“ (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010).

Rok před zmiňovaným dokumentem vydali i příručku určenou učitelům s názvem *Sexuální výchova – vybraná témata*, právě jako doplněk k předmětu výchova ke zdraví, u které však následně zrušili její doporučení a nechali pouze na jednotlivých školách, zda ji využijí, či nikoliv (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021).

Jakožto součást Rámcového vzdělávacího programu je sexuální výchova na základních školách realizována především prostřednictvím vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět na 1. stupni a Člověk a zdraví na 2. stupni základních škol. V rámci této vzdělávací oblasti by se mělo mluvit o pojmech, jako jsou: „*partnerské vztahy,*

manželství, otevřenost, tolerance, péče o reprodukční zdraví, promiskuita, předčasná ukončení těhotenství, pornografie, pedofilie, dětská prostituce a šikana.“ (Česká středoškolská unie, 2020, s. 15). MŠMT dále doporučuje zahrnout problematiku sexuální výchovy do minimálního preventivního programu školy (MPP), kde se může škola v rámci každoroční aktualizace zaměřit na změny ve výuce a prevenci dle momentálních specifik, na které je potřeba se zaměřit a věnovat těmto tématům více prostoru (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021).

Při výuce sexuální výchovy by se měla zohledňovat především regionální (aktuální situace v daném regionu), etnická, národnostní a náboženská specifika (úplným základem takové výuky je tedy respekt veškerých těchto odlišností u jednotlivých žáků dané třídní skupiny). Dále by se měla výuka podřídit tomu, jaké aktuální problémy a riziková chování žáků se ve škole či přímo ve třídě řeší a vyskytují, jaké klima panuje v daném třídním kolektivu atd. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021).

Velikým problémem České republiky v rámci výuky sexuální výchovy je dle výzkumníků i samotného MŠMT mapování přípravy a samotná realizace tohoto předmětu, které jsou nedostatečné. V důsledku toho je sexuální výchova vesměs vyučována převážně až na druhých stupních základních škol a není komplexní, protože se většinou soustřeďuje pouze na biologické aspekty, nevyužívá aktivizačních metod a jedná se převážně o výuku frontální (Sadková, 2018).

2.1 Sexuální výchova ve vybraných zemích

Sexuální výchova v USA

V USA není v každém jednotlivém státu uzákoněna sexuální výchova jako povinná. Hodiny této výchovy se navíc liší nejen stát od státu, ale také škola od školy. Proto se názory, ale i zkušenosti se sexuální výchovou u mnoha mladých Američanů zcela liší.

Zajímavé informace vyplývají ze statistiky výzkumného střediska Guttmacher Institute, kdy 38 amerických států nařizuje přímo výuku sexuální výchovy, popřípadě výchovy k HIV. 40 států pak požaduje, aby školy zapojily do výuky sexuální výchovy i rodiče samotných studentů, dokonce i 6 z těchto států vyžaduje souhlas rodičů, aby se studenti mohli sexuální výchovy účastnit. Kuriózní jsou však data, která sdělují, že celkem 30 států po školách vyžaduje, aby studentům byly předloženy informace

o možnosti sexuální abstinence, často předkládané jako jediné správné a účinné možnosti ochrany před pohlavními nemocemi a otěhotněním (Guttmacher Institute, 2023, online).

Výzkum *Proč potřebujeme komplexní sexuální výchovu v USA* svými zjištěními nepodpořil vládu, která se rozhodla podporovat právě tuto výchovu k sexuální abstinenci. Zjistil totiž, že i když se klade stále větší důraz na tento druh výchovy, tak se i přesto stále zvyšuje počet otěhotnění pubescentek a ruku v ruce s tím i porodnost. Je sice faktem, že Amerika je zemí, kde počet otěhotnění teenagerek je jedním z nejvyšších z vyspělých zemí, stejně tak i počet výskytů pohlavně přenosných nemocí, avšak výchova k sexuální abstinenci může svým necitlivým přístupem situaci ještě zhoršit (Stanger-Hall, Hall, 2011).

V dubnu roku 2020 byl v americkém časopisu *Sex Education* zveřejněn výzkumný článek věnující se návrhům vysokoškolských studentů na zlepšení kvality a úrovně sexuální výchovy nad rámec pouhých přednášek o možnostech antikoncepce a pohlavně přenosných nemocích. Dle tohoto článku mladí lidé v USA považují sexuální výchovu, které se jim dostává, za zastaralou, nedostatečnou, nepříjemnou a neúčinnou. Z diskuse jednotlivých účastníků vyplynulo, že se objevilo celkem 6 průřezových témat, kterými by se tito vysokoškolští studenti doporučovali v rámci sexuální výchovy zabývat, aby byli budoucí studenti s touto výukou spokojenější, než byli oni sami. Za tato témata uvedli: základní znalosti o sexu jako takovém, osvětlení různých sexuálních chování a identit, zároveň vznesli potřebu větší diskuse o sociálních, emocionálních a vztahových aspektech sexu. Sexuální výchovu by uvítali dříve a častěji a zahrnuli by do ní aktuální a realistické informace přímo z praktického života, které by navíc měly být vykládány vyškolenými odborníky z praxe (Shelby, McAllister, Emanuels et. al., 2020).

Sexuální výchova na Slovensku

Téma sexuální výchovy na školách rezonuje Slovenskou republikou již několik let. Při přípravě a realizaci referenda o rodině v roce 2015 rozdmýchala veřejnou diskusi ještě více. Na otázku, zda voliči souhlasí s tím, aby školy nemohly nutit děti navštěvovat povinně hodiny sexuální výchovy, pokud jejich rodiče nebo děti samotné s výukovým obsahem nesouhlasí, odpovědělo kladně více než 90 % respondentů. Tyto výsledky tedy ukázaly, že rodiče se na rozhodování o obsahu výuky sexuální výchovy chtějí podílet. Agentura FOCUS uvedla, že podle jejího průzkumu považuje 70 % respondentů sexuální výchovu za prospěšnou a zbytek naopak za škodlivou (Novotná, Krajčovičová, 2016).

Nynější stav sexuální výchovy na Slovensku se velice přibližuje tomu našemu. Ještě na začátku roku 2023 se spekulovalo o tom, že celkové změny ve slovenském školství by se měly dotknout mimo jiné i sexuální výchovy, která se měla údajně stát povinnou. Podobně jako u nás se i tam o tomto tématu vyučuje pouze okrajově, výjimečně nebo vůbec a často se stává, že si školy na přednášení o sexuální výchově najímají lektory. Překážkou v povinné výuce je také již výše zmiňovaný, stále ještě častý nesouhlas rodičů, ale i části odborné veřejnosti s obsahem výuky. V létě roku 2023 např. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR neschválilo novou učebnici sexuální výchovy *Intymyta*, a to sice z důvodu existence obrázků pohlavních orgánů i dvojstránce o masturbaci. Minimálně poslední rok je tedy toto téma na Slovensku velice probírané a určitě ho v blízké budoucnosti čeká spousta nejen legislativních změn (Dugovič, 2023, online; Gdovinová, 2023, online).

V současnosti zde tedy stále není předmět sexuální výchova součástí osnov a téma se doposud vyučovalo, pokud vůbec, pouze v rámci etiky, biologie nebo kurzů občanských či domácích životních dovedností. Existuje zde možnost výuky formálně uznávaného předmětu manželská a rodičovská výchova, který je však nepovinný a zda bude v jeho rámci vyučována sexuální výchova záleží opět pouze na dané škole, popřípadě konkrétním učiteli či koordinátorovi (Novotná, Krajčovičová, 2016).

2.2 Vybrané pohledy společnosti na výuku sexuální výchovy

V polovině devadesátých let 20. století plnila široká veřejná diskuse o výuce sexuální výchovy stránky odborného i denního tisku. Tato diskuse poukázala na to, že název sexuální výchova, namísto výchovy k manželství a rodičovství či výchovy k reprodukčnímu zdraví, vzbuzuje u široké veřejnosti nejrůznější představy o jejích cílech, a proto ji část veřejnosti začala odmítat (Hamanová, Bricheín, 2014).

Může se zdát, že z výše popsaného vychází, že argumentů pro realizaci sexuální výchovy a sexuálních prevencí na školách je víc než dost. Opak je dle slov Halamky (2020, s. 19) pravdou. Podle něj vhodná prevence sexuálních rizik na většině škol neprobíhá.

Jako častý argument proti vyvstává názor, že sexuální výchova by měla být především záležitostí rodiny. Rodina je však často v tomto úseku neschopna naplňovat výchovnou roli. Nejčastější příčinou tohoto bývá fakt, že rodina je dysfunkční či neúplná nebo sexuální výchova u rodičů samotných byla nedostatečná a jejich názory na toto téma

tedy obsahují nedostatek odpovídajících objektivních informací. Další příčinou může být absence pedagogicko-psychologických dovedností, ostych či ztráta rodičovské odvahy při diskusi o sexuálních tématech apod. (Janiš, 2020, s. 37–38).

Někteří další rodiče pak mají např. problém s tím, že by jejich děti měl o sexuální výchově poučovat řadový neproškolený učitel, pokud by se výuka konala v rámci jiných předmětů, než by byla samostatná sexuální výchova. Často požadují, aby se tato výuka konala za přítomnosti odborníka, o kterém rodiče dostanou předem potřebné informace. Tady ovšem na většině škol nastává problém absence takových odborníků (Janiš, 2020, s. 37–38).

Opakovaným problémem je také to, že rodiče nesouhlasí s určitým vyučovaným obsahem, ať už se týká otázek homosexuálního partnerství, masturbace či technik sexuálního styku. Například *Výbor na ochranu rodičovských práv*, který kritizuje očekávané výstupy v předmětu výchova ke zdraví, se snaží prosadit to, aby výuku sexuální výchovy mohli rodiče odmítnout, pokud s ní nesouhlasí a zároveň, aby se tato výchova nestala na základních školách povinným předmětem pro všechny žáky (Janiš, 2020, s. 37-38).

3 Vybrané dopady rizikového sexuálního chování

Mnoho autorů uvádí, že definice samotného rizikového chování se navzájem liší. V zásadě se však v české literatuře vymezují dvě hlavní pojetí tohoto pojmu, přičemž jejich společným jmenovatelem se stává riziko poškození bio-psycho-sociálního zdraví jedince či jeho okolí.

První pojetí dle Hoferkové (2017, s. 98): „*používá rizikové jevy k označení takových forem jednání, které vyjadřují nesoulad mezi očekáváním prostředí a možnostmi jedince.*“ Mezi takové jevy spadá např. užívání návykových látek, nelegálních drog na úrovni experimentu, negativismus, záškoláctví, nezdravé stravovací návyky nebo sebepoškozování. Druhé pojetí pak: „*chápe rizikové jevy jako souhrnné označení pro všechny projevy chování, bez rozdílu stupně závažnosti, které představují riziko poškození zdraví jedince či jeho okolí.*“ (Hoferková, 2017, s. 98). Pod toto pojetí se už řadí konkrétně rizikové chování spojené se školou, rizikové chování v dopravě nebo rizikové sexuální chování a pod něj spadající předčasný sexuální život či nechtěné těhotenství.

Pojem *rizikové chování* nahradil v tomto případě dříve užívaný termín *sociálně-patologické jevy* (nežádoucí chování nerespektující společenské normy), přičemž pojem *rizikové chování* označuje jakékoliv chování přinášející riziko poškození zdraví fyzické, psychické, sociální své nebo okolí a je tak hlavním termínem užívaným v rámci resortu školství (Bělík, Hoferková, 2018).

Rizikové chování v reprodukční oblasti patří mezi tři hlavní složky syndromu rizikového chování v dospívání (SRCH-D), přičemž dalšími dvěma složkami jsou zneužívání návykových látek a negativní jevy v oblasti psychosociálního vývoje (poruchy chování, delikvence, kriminalita atd.). Tento syndrom byl stanoven Světovou zdravotnickou organizací, která považuje adolescenty za samotnou rizikovou skupinu, jelikož bývá jejich nejčastější příčinou úmrtí v rozvinutých zemích (Hoferková, 2017).

V současném pojetí je experimentování s rizikovými způsoby chování, ať už je jakékoliv, dle Sobotkové a kol. (2014, s. 45): „*do jisté míry považováno za součást vývoje, většinou je takové chování dočasné a samo s věkem odezní, přičemž ve většině případů nepřekročí hranici trestného činu... Mladý člověk si v období adolescence neuvědomuje, že některé jeho kroky a projevy mohou být například právně stíhatelné.*“

Rizikové sexuální chování spadá mezi prioritní témata, která vymezuje důležitý dokument zabývající se problematikou rizikového chování u dětí a mládeže v ČR, tj. *Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže*, aktuálně na

období 2019–2027. Tento dokument představuje cíle prevence a její jednotlivé druhy, cílové skupiny primární prevence, stanovuje strategie pro její realizaci a také navrhuje způsoby vzdělávání aktérů oné prevence (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2019).

Za rizikové sexuální chování se obecně označují projevy chování spojeného s intimním a pohlavním životem, které mohou u těchto jedinců představovat rizika v oblasti zdraví, sociálních vztahů, psychické pohody, popřípadě i v dalších oblastech života. K tomuto se řadí např. předčasný start sexuálního života, promiskuitní chování, nechráněný pohlavní styk, rizikové sexuální praktiky nebo nepřiměřené projevy sexuality (Pražské centrum primární prevence, 2023, online).

Moderní trendy, zejména pak využívání různých druhů a typů technologií, s sebou samozřejmě také přináší nová a mnohá rizika. Mezi taková rizika patří sdílení intimních fotografií a videí přes internetové rozhraní skrze mobilní telefony nebo počítače, jež jsou navíc častokrát nevyžádané. Takovéto zveřejňování a sdílení intimních materiálů může mít závažné následky a dopady na jedince, včetně psychosociálních problémů, které mohou vést až k sebevraždám. Dalším vysoce rizikovým chováním, a to především u lidí mladého věku, je přespříliš časté sledování pornografie (Pražské centrum primární prevence, 2023, online).

Prevence rizikového sexuálního chování

Obecně je pojem prevence spojován s určitými aktivitami či soustavami opatření, které by měly nejen rizikovému chování předcházet, ale i podporovat chování pozitivní. S ohledem na prevenci ve školách a školských zařízeních je jedním ze základních principů i výchova ke zdravému životnímu stylu, která se často na základních školách zrcadlí do vyučovacích předmětů a nabízí se, aby v sobě zahrnovala i sexuální výchovu (Ciklová, 2017).

„Prevence v této oblasti je mnohostranná a obtížná, protože znamená zásah do intimní sféry každého člověka, a má-li mít úspěch, musí být zároveň spojována s výchovou ke kladným životním hodnotám.“ (Hamanová, Brichtcín, 2014, s. 294).

Prevence rizikového sexuálního chování by měla spočívat v budování zdravých postojů k sexuálnímu chování, sexu a sexualitě obecně, podporovaných odpovědným přístupem a především prevencí přenosných onemocnění a nechtěných těhotenství. Školy, především pak samotní pedagogové na nich, sehrávají klíčovou roli v této

prevenci, přesto, že si společnost uvědomuje, že mohou být pro ně samotné tato témata náročná či nekomfortní ke zpracování a následné prezentaci žákům. I přesto jsou však pedagogové povinni děti v rámci svých možností ochraňovat a popřípadě i hbitě a vědomě reagovat na možná nebezpečí, která danému dítěti hrozí, ať už to je podezření na sexuální zneužívání nebo jiné ohrožující chování. Ohlášení takových rizikových situací orgánům sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) je klíčové pro zachování bezpečí dětí (Pražské centrum primární prevence, 2023, online).

3.1 Pohlavně přenosná onemocnění

Dle Dibonové (2019, s. 93) se: „*Pohlavní nemoci nejčastěji šíří pohlavním kontaktem, ať už vaginálním, orálním nebo análním. Sexuální kontakt zahrnuje více než jen samotný pohlavní styk (celkové fyzické intimní sblížení, používání sexuálních pomůcek apod.). Nakažení pohlavně přenosnou chorobou může také vzniknout při podání krevní transfúze, nebo při přímém kontaktu s infikovanou krví. Jako další možnost přenosu pohlavních nemocí je také přenos z matky na dítě.*“

Dibonová (2019) ve své kapitole o pohlavně přenosných nemocech v knize *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetrovatelství* dále zmiňuje, že mezi nejlepší formy prevence před sexuálními chorobami spadá sexuální abstinence, což je však pro člověka skoro nemožné, jelikož sex je přirozeným lidským pudem, a proto by se měl při každém sexu, pokud k němu tedy již dojde, používat kondom, jakožto nejúčinnější druh antikoncepce. Dalším stupněm prevence je nahlášení pohlavní nemoci na krajskou hygienickou stanici, která následně obeznámí sexuální partnery pacienta. Toto funguje jako terciární prevence, neboť vědomé šíření jakékoliv pohlavní nemoci je v České republice bráno za trestný čin.

Prevence takových onemocnění by měla probíhat již v útlém věku u dětí, které jsou ještě nejvíce tvárné a ovlivnitelné. Je nutné pomocí lékařů, rodičů a v neposlední řadě učitelů a dalších kompetentních osob, zajistit informovanost o této problematice, která bude zajišťovat účel primární prevence. Dalším preventivním opatřením může být očkování. Pokud některé z těchto preventivních opatření selže, může dojít v krajních situacích a následkem již rozvinuté pohlavní nemoci až k neplodnosti, samovolným potratům, ohrožení plodu vrozenou vadou, předčasnému porodu či v nejhorším případě ke smrti matky nebo plodu (Dibonová, 2019, s. 93-95).

Téma sexuálně přenosných onemocnění je v rámci edukace o sexuálním a reprodukčním zdraví (vyučovaném na základních školách v České republice) zastoupeno zejména v podtématu nemoci AIDS. Dle České středoškolské unie se však výuka omezuje právě na toto téma z důvodu nepotřebnosti vnášení učitelových názorů a postojů do výuky. Výsledky tohoto průzkumu však potvrzují naději ve snížení počtu infikovaných těmito nemocemi, pokud bude i nadále informovanost o nich a jejich rizicích a následcích poskytována žákům tak, jako tomu bylo doteď (Česká středoškolská unie, 2020).

Obecně výskyt sexuálně přenosných onemocnění v ČR v zásadě kopíruje trendy výskytu těchto onemocnění v západní Evropě a dalších rozvinutých zemích světa. Počty případů nakažených některými z těchto nemocí u nás stále rostou, až na HIV, kde počty nakažených v posledních 4 letech stagnují. Počet mužů nakažených jednou z těchto nemocí jednoznačně dominuje nad počtem nakažených žen (Státní zdravotní ústav, 2023, online).

Doporučení MŠMT v rámci tohoto předmětu a daného tématu pohlavně přenosných nemocí jsou: zahrnout ještě více než doposud do výuky na základních školách témata týkající se ochrany reprodukčního zdraví (metody antikoncepce, otevřený dialog o předčasných a neplánovaných těhotenstvích a o těhotenstvích obecně, o interrupci jako možnosti a volbě, ale také o zdravotních rizicích s ní spojených) i nadále cílit výuku na problematiku HIV/AIDS a ostatní nemoci přenosné pohlavním stykem, dále pak i na témata sexuální orientace, deviace nebo dysfunkce, která nepochybně do této sféry také spadají (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010).

HIV/AIDS

Státní zdravotní ústav v roce 2022 uvedl, že Česká republika zůstává v rámci světa i Evropy zemí s relativně nízkou úrovní infekce HIV/AIDS. Toto tvrzení vychází z dat a nejnovějších statistik, které mimo jiné poukazují na to, že od zahájení sledování infekcí HIV, tj. od 1.10.1985 do 31.10.2022, bylo zjištěno na našem území celkem 4323 případů HIV pozitivitu, z toho 85,5 % mužů a 14,5 % žen, přičemž u 816 z nich došlo k rozvinutí nemoci AIDS. Z celkového počtu pacientů zemřelo na 366 z nich ve stadiu AIDS a 190 dalších z jiné příčiny. Dalším zjištěním byl fakt, že v ČR stále převažuje přenos infekce HIV sexuální cestou a podíl přenosu prostřednictvím injekčního užívání drog je na rozdíl od tohoto i nadále nízký. Problémem je především stále trvající a nepříznivá situace

vysokého výskytu dalších sledovaných sexuálně přenosných nemocí u HIV pozitivních, a to především syfilidy a kapavky (Státní zdravotní ústav, 2022).

VZP ČR (Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky) v roce 2016 uvedla, že mezi jejich klienty patřilo mimo jiné i 66 dětí do 18 let, které se léčily s HIV, přičemž 34 z nich bylo dokonce mladších 9 let. Už jen z tohoto důvodu je určitě zapotřebí klást již na základních školách důraz na prevenci sexuálně přenosných chorob, která by měla především upřímně a pravdivě informovat žáky o metodách antikoncepce a ochrany zdraví při pohlavním styku (Šance Dětem, 2016, online).

HIV je nemocí virového původu, které zatím nelze plně vyléčit, ale pouze snižovat pomocí antivirotických léčiv frekvenci šíření viru a zmírňovat projevy této nemoci. Další nemocí virového původu je taktéž neléčitelný herpes simplex 2, který však pacienta na životě nijak neohrožuje, byť je to nemoc velice nepříjemná a jedna z nejrozšířenějších vůbec (Dibonová, 2019, s. 97-98).

Kapavka a syfilis

Mezi klasické pohlavní nemoci bakteriálního původu patří již zmiňovaná kapavka a syfilis. Jako hlavní léčba těchto onemocnění jsou podávána antibiotika. Primář kožního oddělení Pardubické nemocnice David Stuchlík v rozhovoru pro server *Vitalia.cz* uvedl, že za posledních 20 let došlo k enormnímu nárůstu obou nemocí, a to až o 364 %. Státní zdravotní ústav následně potvrzuje tvrzení přednosta Dermatovenerologické kliniky pražské nemocnice Bulovka Filipa Roba, že: „*Pacientů se syfilis a kapavkou v posledních letech přibývá, a to hlavně v Praze. K vyššímu výskytu těchto infekcí přispívají velmi pravděpodobně (neexistují na to exaktní data) mobilní seznamovací aplikace, díky kterým se zvyšuje počet sexuálních kontaktů a nevyužívání kondomu při sexu.*“ (Dvořáková, 2023, online).

3.2 Nechtěná těhotenství

Za tzv. nechtěné těhotenství se považuje těhotenství takové, po kterém buď jeden nebo oba partneři netouží a zároveň je nejčastěji důsledkem selhání antikoncepce. Takovéto těhotenství bývá spojeno s takovým chováním matky, které může plod nepříznivě ovlivnit, např. v ohledu na porodní hmotnost novorozeněte, předčasné narození či kojeneckou úmrtnost. Nechtěná těhotenství bezprostředně souvisí s rizikovým (nejen sexuálním) chováním především mladých lidí, jelikož tito často začínají experimentovat

s různými druhy návykových látek, pod jejichž účinkem častěji tíhnou i k rizikovému sexuálnímu chování a neuvědomují si jeho důsledky. Takové užívání návykových látek má negativní dopad nejen na ženu, plod nebo samotný porod, ale i na poporodní období a následné dospívání nechtěného dítěte. Velkým problémem tohoto druhu těhotenství je navázání emočního vztahu mezi matkou a jejím dítětem, kdy se tato vazba spíše nevytváří a tím se zvyšuje náchylnost ke stresu a dalším duševním onemocněním nejen u dané ženy, ale v pozdějším věku i u jejího dítěte (Brisch, 2012; Janiš, 2020).

Ze statistik Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR vyplývá, že umělých potratů s postupem času ubývá. Zatímco v roce 2014 statistiky evidovaly necelých 22 000 případů, v roce 2019 to bylo zhruba 18 300. Podle doktorů a gynekologů je hlavním důvodem to, že lidé rodičovství více plánují a zároveň se rodí i stále méně dětí, což s sebou nese samozřejmě i úskalí v podobě snižování populace vyspělých zemí, mezi které patří i Česká republika (Němcová, 2019, online).

O těhotenství obecně doporučuje např. Pondělíčková-Mašlová informovat děti již od 1. do 4. ročníku základních škol. Ta je jednou ze zastánkyň posunu k nižším věkovým kategoriím při sdělování témat souvisejících se sexualizací dospívajících. Zároveň jí je ale vytýkán přílišný akcent na biologický přístup k lidské sexualitě a opomíjení přístupu pedagogického a psychologického (Šulová, 2011). Dle Šulové (2011) je vhodné s dětmi hovořit o tématu těhotenství co nejdříve, tedy již od cca. 3 let věku dítěte, jelikož v období mezi 3. – 6. rokem vzniká u dětí zájem o sexualitu a otázky s ní spojené. Pokud dítě dostane v takto poměrně nízkém věku odpovědi na své otázky, nemá pak tendenci tato témata ve věku pozdějším tabuizovat. Výuka této výchovy by měla být dosti interaktivní na to, aby děti zaujala, tzn. za pomoci využití různých pomůcek nebo hromadné diskuse. Šulová do svého konceptu výuky sexuální výchovy zaměřuje nejen biologický, ale i pedagogický a psychologický přístup.

Problém nechtěných těhotenství se s výjimkami (jako je např. USA, která se dlouhodobě považuje za zemi, kde je počet otěhotnění teenagerek jedním z nejvyšších v rámci vyspělých zemí – viz. podkapitola 2.1) dlouhodobě dotýká spíše rozvojových zemí. WHO uvedla, že: „*Celosvětově byla porodnost dívek ve věku od 10-14 let v roce 2022 odhadována na 1,5 ženy z 1000, přičemž vyšší míra takové porodnosti byla v oblastech Subsaharské Afriky, Latinské Ameriky a Karibiku.*“ Od roku 2019 se pak počet těhotných adolescentek každým rokem pohybuje kolem 21 milionů, z nichž je přibližně 50 % těhotenství nezamýšlených a nechtěných (World Health Organisation, 2023, online).

Interrupce

Problematika nechtěných těhotenství a následných interrupcí byla vždy silným společenským tématem, narážela a stále naráží na řadu etických, společenských i náboženských předsudků, jejichž důsledkem je stále ještě v některých, často právě silněji nábožensky založených zemích (jako je například Polsko), provádění interrupce nelegální (Němec, 2019).

Interrupci Němec (2019, s. 85) definuje jakožto: „*zákrok, při kterém je uměle ukončeno těhotenství před dosažením životaschopnosti plodu.*“ U nás, v České republice, lze interrupci provést ze sociálních důvodů (tyto převládají) na vlastní žádost ženy do 12 týdnů bez zdravotní indikace. Fenomémem, především do 50. let minulého století, bylo provádění tzv. kriminálních potratů, který si ženy samy způsobovaly např. zaváděním různých předmětů do dělohy či požíváním látek způsobujících úmrtí a následné vypuzení plodu. Mnohé však na následky tohoto samy zemřely. Dnes jsou takové případy spíše ojedinělými, a to z důvodu nastupující legislativy v 50. letech minulého století, kdy se začalo toto téma především z důvodu vysokého počtu odložených donošených dětí a již zmiňovaných kriminálních potratů stále více rozebírat, tedy nastala diskuse o tom, zda interrupci tolerovat, či naopak zakázat. Z těchto důvodů vzešel v roce 1957 v platnost zákon č. 68, který interrupci na našem území zlegalizoval (Koliba, Weiss, Němec a kol., 2019).

Na problematiku interrupcí mají různý pohled i lidé v naší zemi. To dokazuje i stále stoupající četnost u nás fungujících protipotratových organizací, které se stále častěji se svými přednáškami dostávají do škol. Proti nim vystupuje skupina lidí, kteří naopak hlásají, že nikdo nemá právo druhému nařizovat, co má dělat a jak nakládat se svým tělem. Že každá žena má mít v tomto ohledu právo svobodné volby. Tato skupina lidí také často zdůrazňuje, že potrat nemusí být pouze krajním řešením kritické situace, nýbrž je důležité moci na něj jít jen proto, že se zrovna daná žena ještě mentálně ani fyzicky necítí být připravena na výchovu dítěte (Konsent, 2024, online).

Údaje Světové zdravotnické organizace z roku 2019 ukazují, že až 55 % nechtěných těhotenství dospívajících dívek končí potraty. Takové potraty jsou převážně v zemích s nízkými a středními příjmy často pro zdravé těhotné dívky velmi nebezpečné (World Health Organisation, 2023, online).

4 Výzkumy a organizace zabývající se nejen sexuální výchovou na školách

Česká středoškolská unie (ČSU) provedla v období mezi červnem a říjnem 2020 průzkum týkající se výuky sexuální výchovy na středních školách v České republice, v rámci něhož bylo osloveno celkem 2283 respondentů z řad žáků středních škol. Průzkum byl proveden skrze dotazníkové šetření kvantitativní metodou. Tyto dotazníky byly rozeslány ředitelům celkem 460 středních škol, nadále byl dotazník sdílen na sociálních sítích ČSU a spřátelených organizací. Mimo jiné z tohoto průzkumu vychází, že zdroji informací o sexuálním životě pro tyto žáky bývá nejčastěji internet a hned za ním následují vrstevníci. Naopak až 47 % respondentů uvedlo, že od školy na toto téma nezískalo žádné informace. Pokud se však u některých žáků na jejich školách sexuální výchova jakožto téma vyskytla, tak ve většině případů v hodinách biologie/přírodopisu nebo občanské výchovy. Z průzkumu nadále vychází, že když už se nějaká témata ze sexuální výchovy probírají, nejčastěji to jsou právě HIV/AIDS a jiné pohlavně přenosné choroby, metody antikoncepce a kybernásilí, naopak skoro vůbec se na školách nehovoří o genderu, masturbaci či orgasmu, což jsou zároveň témata, která by žáci nejvíce uvítali. Navíc přibližně 80 % dotazovaných uvádí, že sexuální výchovu na škole považují za užitečnou a přáli by si, aby se jí v rámci výuky věnovalo více pozornosti (Česká středoškolská unie, 2020).

Nejen tato statistika potvrzuje důležitost mluvení o sexu, těle a intimitě, čemuž se věnuje i nevládní organizace Konsent, která boří mýty o sexu a vztazích a prosazuje myšlenku toho, aby respekt a souhlas byly základem každé interakce. Tato organizace byla založena roku 2016 jako reakce na výzkum jedné organizace, který říkal, že téměř polovina Čechů si myslí, že si za znásilnění může oběť sama. Od té doby se činnost této organizace, pod kterou spadá např. osvěta na sociálních sítích nebo různé workshopy v rámci dlouhodobé prevence sexuálního násilí na základních i středních školách, dostala do povědomí mnoha, nejen mladých lidí (Konsent, 2021, online).

Podle výzkumu NMS Market Research podporuje sexuální výchovu na školách 89 % veřejnosti a rodičů, proti jsou pouhá 3 %. Z výsledků výzkumu také vychází, že podle 1/3 respondentů by dokonce měla být součástí celé školní docházky dítěte. 78 % Čechů věří, že sexuální edukace má žactvo vybavit potřebnými znalostmi k poznání vlastní sexuality a potěšení ze sexu (Konsent, 2023, online).

5 Výzkumné šetření k tématu sexuální výchovy na školách

V rámci empirické části této bakalářské práce je provedeno výzkumné šetření, které se zaměřuje na téma výuky sexuální výchovy na základních školách a s tím spojené problematiky. Šetření probíhá mezi vysokoškolskými studenty napříč státními, veřejnými i soukromými vysokými školami, prezenčními i kombinovanými oborů a programů, bez věkového omezení. Pro téma bakalářské práce je zvolena skupina těchto vysokoškolských studentů (tento výzkumný vzorek) proto, že na toto téma mohou dle mého názoru nahlížet s větším časovým odstupem a uvážeností, zároveň i plnější nových životních zkušeností než samotní žáci základních nebo středních škol, na které se navíc i již podobné výzkumy zaměřovaly.

5.1 Výzkumný problém, cíl výzkumného šetření a formulace hypotéz

V první fázi výzkumného šetření je stanoven výzkumný problém, kterým jsou *Postoje a zkušenosti vysokoškolských studentů a studentek s výukou sexuální výchovy v období jejich docházky na základní školy.*

Druhá fáze spočívá ve stanovení cíle bakalářské práce, kdy cílem je retrospektivně zjistit, jak se studenti vysokých škol staví k výuce sexuální výchovy nebo naopak její absenci na základních školách, které navštěvovali, načež navazuje fáze stanovení hypotéz utvořených pomocí předešlých šetření, výzkumů a tvrzení k tomuto a jemu podobným tématům, jelikož dle Gavory (2000) musí hypotézy důsledně vycházet z poznatků, které jsou o zkoumané problematice již známy.

Hypotézy

H1: V jakékoliv formě zažilo výuku sexuální výchovy na základní škole méně než 40 % respondentů.

První hypotéza vyplývá ze sdělení Petra Halamky, v jehož příspěvku ke 28. *Celostátnímu kongresu k sexuální výchově v České republice* sděluje: „*Může se zdát, že argumentů hovořících pro realizaci sexuálních prevencí na školách je dost, realita mluví jinak. Na většině škol (alespoň na těch, se kterými spolupracuji) však vhodná prevence sexuálních rizik dostatečně neprobíhá. Často ani základy, které by měli studenti znát z předmětů*

přírodopisu, biologie, občanské či rodinné výchovy, žáci neznají základní pojmy či zákonitosti (např. co je to poluce, šourek nebo co je ovulace)“ (Halamka, 2020, s. 19).

H2: Výuka sexuální výchovy byla na základních školách realizována v rámci předmětů přírodopisu a občanské výchovy u více než 75 % respondentů.

Druhá hypotéza vyplývá z průzkumu České školní inspekce viz. s. 31.

H3: O bezpečném pohlavním styku a rizicích s pohlavním stykem spojených se na základní škole dozvědělo více než 80 % respondentů.

Třetí hypotéza vyplývá z článku *Aktuálnost realizace sexuální výchovy*, jakožto příspěvku ke 28. *Celostátnímu kongresu k sexuální výchově v České republice*, kde Karel Janiš mimo jiné tvrdí, že jedním z argumentů pro zavedení sexuální výchovy do škol je rostoucí počet infekce HIV u adolescentů ve věku 13-19 let např. v důsledku zvyšování konzumace tzv. měkkých drog a tedy s tím spojené zvýšení promiskuitního chování doprovázeného rizikovými sexuálními aktivitami bez zjevného nárůstu používání bariérové antikoncepce (Janiš, 2020), dále z průzkumu zveřejněném v časopisu *Sex Education* viz. s. 21 a z průzkumu České školní inspekce viz. s. 31.

H4: V rámci výuky sexuální výchovy na základní škole se dozvědělo něco o masturbaci či orgasmu méně než 30 % respondentů.

Čtvrtá hypotéza vyplývá z průzkumu České školní inspekce viz. s. 31.

H5: Výuka sexuální výchovy na základní škole přišla více než 50 % respondentů nedostatečně obsáhlá a kvalitní.

Pátá hypotéza vyplývá z průzkumu zveřejněném v časopisu *Sex Education* viz. s. 21.

H6: Zdrojem informací o sexuálním životě byla pro méně než 50 % respondentů sexuální výchova na základní škole.

Šestá hypotéza vyplývá z průzkumu České školní inspekce viz. s. 31.

H7: Pro zavedení sexuální výchovy na základní školy jakožto povinného předmětu by bylo více než 80 % respondentů.

Sedmá hypotéza vyplývá z průzkumů České školní inspekce a NMS Market Research viz. s. 31.

5.2 Metodologie sběru dat

V další fázi výzkumného šetření se následně stanovují otázky do dotazníku tak, aby navazovaly a byly propojeny s již stanovenými hypotézami. Pro samotné výzkumné šetření je použita kvantitativní metoda v podobě online anonymního dotazníku, kdy: *„Dotazník je určen především pro hromadné získávání údajů. Myslí se tím získávání údajů o velkém počtu odpovídajících.“* Jedná se o rychlou a nenáročnou metodu sběru dat (Gavora, 2000, s. 99).

Dotazník (Příloha A) byl sestaven z 12 otázek, přičemž 7 z nich je uzavřených, 4 polouzavřené a 1 otevřená (na tu odpovědělo celkem 46 respondentů). Prvních 11 otázek bylo povinných, poslední, dvanáctá otázka, byla nepovinná. Počet otázek ke zodpovězení se však v několika případech odvíjel od odpovědi respondenta, neboť se v dotazníku vyskytly 2 tzv. filtrační otázky, které následně automaticky eliminovaly některé další otázky.

Dotazník byl vytvořen na platformě Google Forms. Sběr dat probíhal během ledna a února roku 2024. Během tohoto období odpovědělo na dotazník 131 respondentů. Dotazník byl rozeslán studentům elektronicky prostřednictvím sociálních sítí Facebook a Instagram, jelikož právě tímto způsobem se mohl dostat k širší sortě studentů z různých vysokých škol, různých fakult i oborů.

V úvodní části dotazníku byli respondenti seznámeni se záměry dotazníku, zmíněno bylo i oznámení o anonymitě respondentů. Všechny otázky v dotazníku, až na poslední, otevřenou otázku, byly povinné. Prvními 3 otázkami byly zjištěny sociodemografické informace o respondentovi. 6 dalších otázek se přímo vztahovalo k potvrzení, či vyvrácení stanovených hypotéz a další 3 otázky byly pouze doplňkové. Po sesbírání dat byla uskutečněna analýza výsledků a celkové zhodnocení výzkumného šetření.

Popis výzkumného vzorku

První tazatelská otázka slouží ke zjištění pohlaví respondentů, jakožto jedné ze základních sociodemografických informací o výzkumném vzorku. Každý respondent měl zde možnost odpovědi žena, muž či jiné. Nejpočetnější zastoupení mezi respondenty měly ženy, které tvořily celkem 74 % (97) dotazovaných. Jeden dotázaný (0,8 %) uvedl, že se identifikuje jakožto nebinární osoba a zbytek, tedy 25,2 % (33) respondentů, byli muži.

Ve druhé otázce měl každý respondent možnost odpovědět pouze to věkové rozmezí, do kterého spadá, a to sice že je buď studentem do 26 let nebo studentem nad 26 let. Toto věkové rozmezí bylo voleno především z důvodu alespoň částečné orientace v respondentech a nemělo v rámci tohoto šetření nijak velkou váhu, neboť přesný věk studentů se s danými hypotézami nikterak neprolíná a není tedy pro výzkumný záměr a cíl šetření podstatný. Nejčastější odpovědí bylo celkovým počtem 112 (85,5 %) lidí voleno věkové rozmezí do 26 let, 19 (14,5 %) dotazovaných odpovědělo, že jsou studenty staršími 26 let.

V poslední, třetí otázce, týkající se sociodemografických údajů, měl student možnost zaškrtnout více odpovědí z důvodu, že lze studovat jeden, ale i více programů zároveň. Z odpovědí je však patrné, že žádný z respondentů nestuduje v současnosti více než pouze jeden studijní program. 90 respondentů, tedy 68,7 % dotazovaných uvedlo, že jsou studenty bakalářského studijního programu, což bylo i předpokládáno a to především z důvodu prvotního rozeslání tohoto dotazníku do nynější i bývalé třídní skupiny, kde se nacházejí především lidé podobného věku a tedy i studijního programu. Pouze 3 (2,3 %) dotazovaní odpověděli, že studují doktorský a 38 (29 %) dalších magisterský program.

5.3 Analýza a interpretace výsledků

Tato část bakalářské práce analyzuje a zejména pak komparuje získaná data z dotazníkového šetření se stanovenými hypotézami. Daná data jsou zde interpretována prostřednictvím grafů.

H1: V jakékoliv formě zažilo výuku sexuální výchovy na základní škole méně než 40 % respondentů.

K hypotéze č. 1, že v jakékoliv formě zažilo výuku sexuální výchovy na základní škole méně než 40 % respondentů, se přímo váže a vztahuje otázka č. 4: „Měl/a jste někdy hodinu/lekcí sexuální výchovy na základní škole?“ Respondenti měli opět možnost pouze jednoduché odpovědi ano, či ne. Výsledky tohoto šetření **hypotézu č. 1 nepřijímají**, jelikož hodinu nebo lekcí sexuální výchovy zažilo na základní škole v jakékoliv formě nebo podobě 66,4 % (87) respondentů a 33,6 % (44) respondentů sexuální výchovu na základní škole v žádné její formě nikdy nezažilo. Tato otázka se stala tzv. filtrační otázkou, jelikož všichni respondenti odpovídající „ne“ byli automaticky odkázáni na otázku č. 10 a přeskočili tak otázky č. 5-9, které se týkají sexuální výchovy

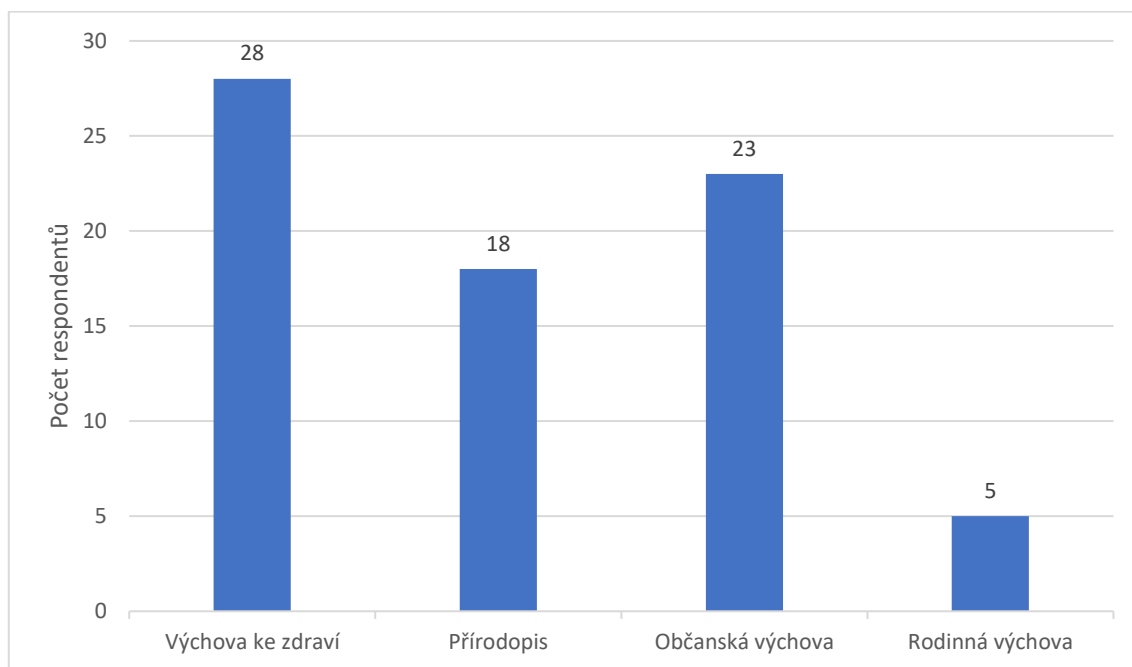
na základních školách jako takové a s tím souvisejících zkušeností. Na následující otázku tedy již automaticky odpovědělo pouze 87 respondentů.

H2: Výuka sexuální výchovy byla na základních školách realizována v rámci předmětů přírodopisu a občanské výchovy u více než 75 % respondentů.

Tato následná otázka, tedy otázka č. 5: „Konala se tato hodina/lekce samostatně nebo v rámci nějakého jiného předmětu?“ souvisí, i když nepřímo, s hypotézou druhou: **„Výuka sexuální výchovy byla na základních školách realizována v rámci předmětů přírodopisu a občanské výchovy u více než 75 % respondentů.“** K jejímu přijetí, popřípadě nepřijetí, bylo zapotřebí nejdříve zvolit tuto otázku, aby byla vůbec možnost se orientovat v tom, zda studenti zažili na základních školách sexuální výchovu samostatně nebo formou lekce konané v rámci jiného předmětu. Tato otázka by se tedy dala považovat za tzv. doplňkovou, jelikož se k ní žádná z daných hypotéz přímo nevztahuje, byť má, jak již bylo řečeno, jistou logickou návaznost na hypotézu č. 2. Bylo však nezbytné do dotazníku takovouto otázku zařadit, neboť je zároveň opět otázkou filtrační. Pokud na ní respondenti odpověděli, že se taková hodina sexuální výchovy v rámci jejich školy a výuky konala samostatně (takto učinilo 32,3 %, tedy 28 dotazovaných), opět byli automaticky přeřazeni až k otázce č. 7 a vynechali tak otázku č. 6, jelikož tato se týkala konkrétních jiných předmětů, v rámci nichž se sexuální výchova vyučovala. Takových respondentů byla většina, celkem 67,8 % (59).

Jak již bylo napsáno v předešlém odstavci, k otázce č. 6, která přímo navazuje na hypotézu druhou, se dostali pouze ti respondenti, kteří zaškrtnuli v rámci předešlé otázky možnost, že se sexuální výchova na jejich základních škole vyučovala pouze v rámci jiného nebo jiných předmětů (takových respondentů bylo celkem 59). Množné číslo je zde zmiňováno z důvodu toho, že respondent mohl zaškrtnout hned několik variant předmětů a zároveň i dopsat některý jiný, pokud ten zde nebyl zmíněn. Výsledky ukázaly, že největší počet respondentů zažilo sexuální výchovu na základní škole prostřednictvím vyučovacího předmětu výchova ke zdraví, tj. celkem 47,5 % (28). 5 respondentů dopsalo jakožto čtvrtou možnost rodinnou výchovu a zbytek, tedy dohromady 41 (69,5 %) respondentů, si sexuální výchovou prošel buď v rámci předmětu přírodopis nebo občanská výchova. Tímto faktem se tedy **nepřijímá hypotéza č. 2**, která tvrdí, že **výuka sexuální výchovy byla na základních školách realizována v rámci předmětů přírodopisu a občanské výchovy u více než 75 % respondentů**, neboť tomu tak bylo

u pouhých 69,5 % dotazovaných. Uvedená data jsou v grafu níže prezentována pomocí celých čísel.

Graf 1 Rozdělení předmětů, v rámci nichž se vyučovala sexuální výchova

H3: O bezpečném pohlavním styku a rizicích s pohlavním stykem spojených se na základní škole dozvědělo více než 80 % respondentů.

a

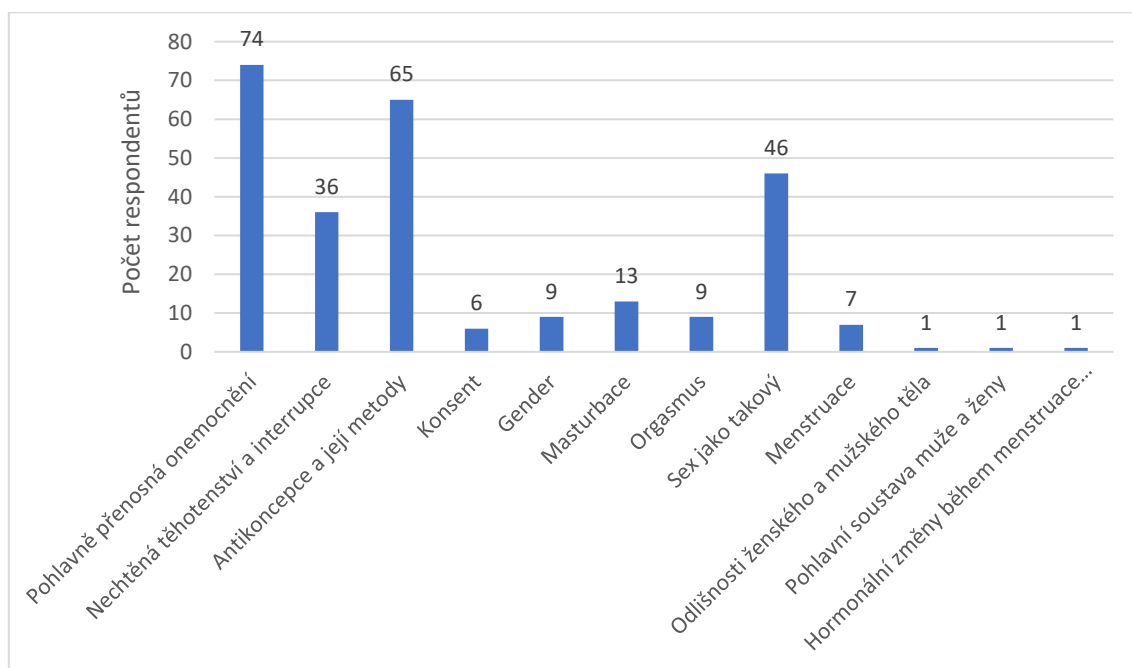
H4: V rámci výuky sexuální výchovy na základní škole se dozvědělo něco o masturbaci či orgasmu méně než 30 % respondentů.

Odpovědi na sedmou otázku obsahovaly největší variabilitu v rámci povinných otázek z celého dotazníku. Týkala se témat probíraných v rámci sexuální výchovy na základních školách navštěvovaných respondenty. Otázka byla polouzavřená a respondent měl tedy možnost zaškrtnout více odpovědí i dopsat odpověď, která mu ve výběru chyběla. Takovou odpovědí se stala např. menstruace, pohlavní soustava muže a ženy nebo hormonální změny během menstruace a těhotenství. Na tuto otázku v důsledku předešlé filtrační otázky odpovídalo 59 respondentů.

S touto otázkou bezprostředně souvisí **hypotéza č. 3 a hypotéza č. 4**. V závislosti na výsledcích **se obě tyto hypotézy přijímají**. **Hypotéza č. 3 se týká informovanosti o bezpečném pohlavním styku a rizicích s pohlavním stykem spojených**. K tomuto tématu se tedy váží především dotazníkové odpovědi týkající se: a) informovanosti o pohlavně přenosných onemocněních, b) nechtěných těhotenství a interrupcí

a c) antikoncepce a jejích metod. Z celkového počtu 87 odpovědí u této otázky označilo 85,1 % (74) respondentů možnost a), 41,4 % (36) možnost b) a 74,7 % (65) možnost c). K **přijetí hypotézy č. 3** tedy stačilo, aby alespoň jedna z těchto tří odpovědí byla označena více než 80 % dotazovanými, což se tak stalo u možnosti a).

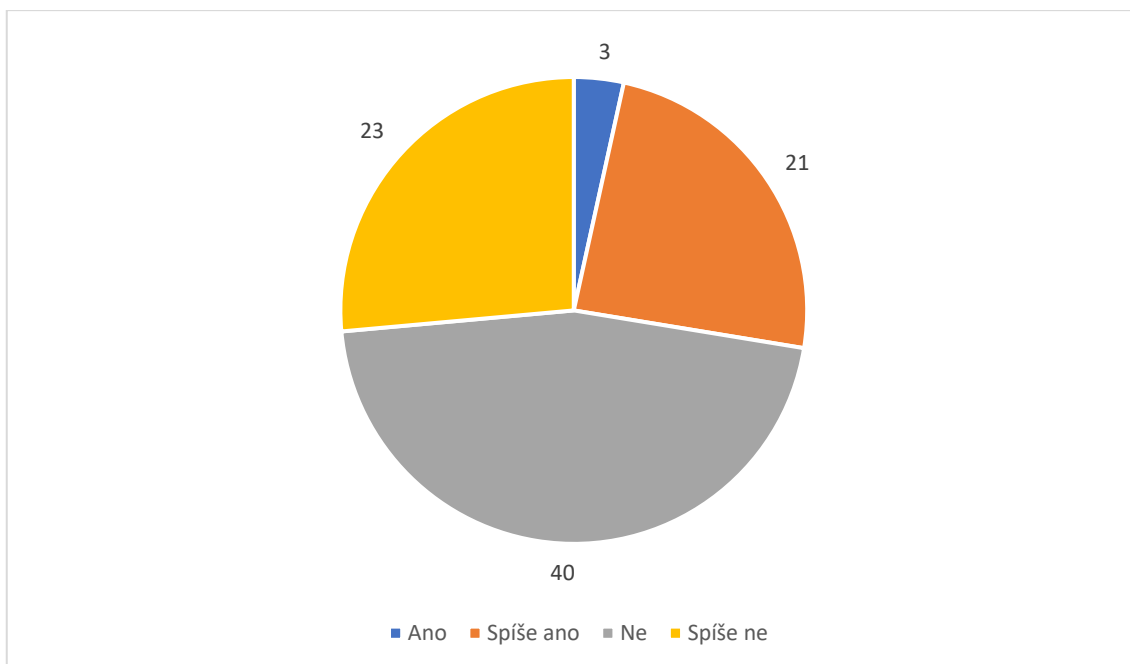
Hypotéza č. 4 se taktéž touto otázkou **přijímá**, neboť o informacích týkajících se orgasmu či masturbace se na základních školách v rámci výuky sexuální výchovy dohromady dozvědělo pouhých 25,2 % respondentů (**hypotéza č. 4 předpokládala méně než 30 % respondentů informovaných o masturbaci a orgasmu ze základní školy a zdejší výuky sexuální výchovy**). Uvedená data jsou v grafu níže prezentována pomocí celých čísel.

Graf 2 Témata probíraná v rámci sexuální výchovy

H5: Výuka sexuální výchovy na základní škole přišla více než 50 % respondentů nedostatečně obsáhlá a kvalitní.

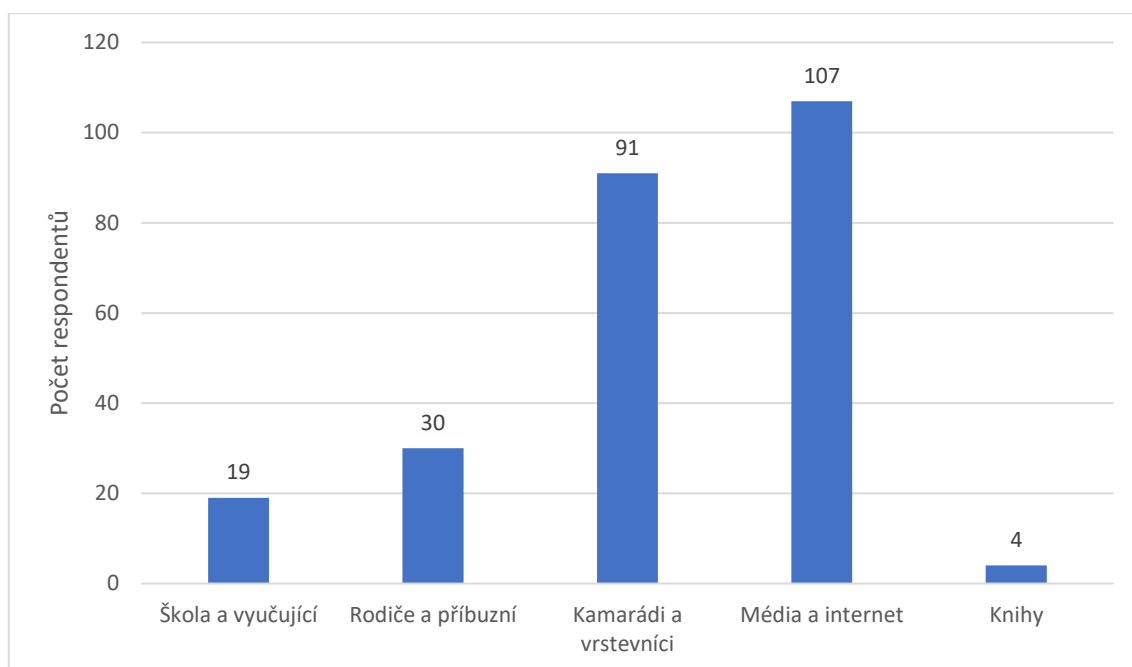
Z výsledků výzkumného šetření dále vyplývá, že: **hypotéza č. 5 se přijímá**. Předpoklad pro tuto hypotézu byl takový, že **výuka sexuální výchovy na základní škole přišla více než 50 % respondentů nedostatečně obsáhlá a kvalitní**. Dohromady 72,4 % (63) respondentů označilo, že jim tato výuka spíše nepřišla nebo nepřišla vůbec dostatečně obsáhlá ani kvalitní. Zbylých 27,5 % (24) lidí odpovědělo, že jim tato výuka přišla dostatečně obsáhlá i kvalitní. Na otázku č. 8 odpovědělo dohromady 87 respondentů a uvedená data jsou v grafu níže prezentována pomocí celých čísel.

Graf 3 Obsáhlost a kvalita výuky sexuální výchovy

H6: Zdrojem informací o sexuálním životě byla pro méně než 50 % respondentů sexuální výchova na základní škole.

Na otázku desátou, přímo navazující na hypotézu 6., již odpovídal plný počet, tedy 131 respondentů. Z výsledného grafu č. 4, uvedeného na následující straně, je zřejmé, že převážná většina (81,7 %) respondentů uvedla, že informace týkající se sexu získávala z internetu a médií obecně. Na druhém místě se s počtem 91 (69,5 %) odpovědí umístili kamarádi a vrstevníci, za nimi pak se značně nižším počtem rodiče a příbuzní (22,9 % - 30 respondentů). Důležité a přínosné informace ohledně sexu a věcí s ním spojených si ze základní školy a od svých vyučujících odneslo pouhých 14,5 % (19) dotazovaných. Tímto se tedy přijímá hypotéza č. 6, která předpokládá, že zdrojem informací o sexuálním životě byla pro méně než 50 % respondentů sexuální výchova na základní škole. Uvedená data jsou v grafu na další straně prezentována pomocí celých čísel.

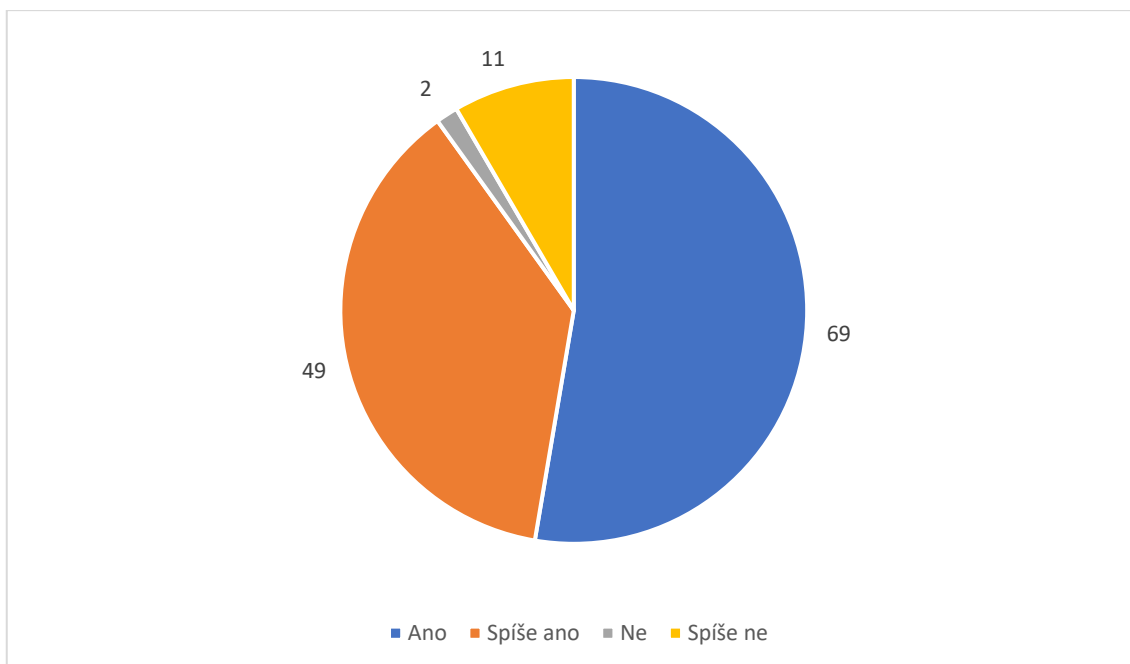

Graf 4 Zdroje informací respondentů o sexu

H7: Pro zavedení sexuální výchovy na základní školy jakožto povinného předmětu by bylo více než 80 % respondentů.

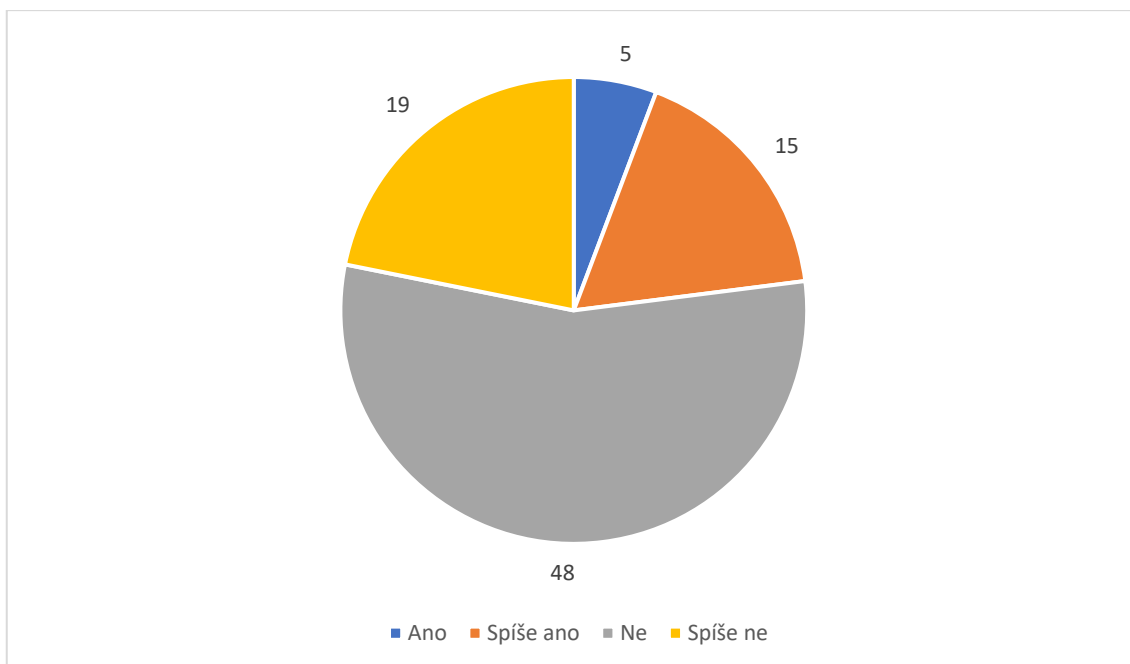
Při analýze výsledků otázky 11., související s hypotézou 7., bylo zjištěno, že nadprůměrná většina respondentů (celkem 91,1 % - 118 osob) by byla pro povinné zavedení hodin sexuální výchovy na základní školy. Tímto se přijímá i poslední hypotéza č. 7, která zní: „**Pro zavedení sexuální výchovy na základní školy jakožto povinného předmětu by bylo více než 80 % respondentů.**“ Na tuto otázku odpověděl plný počet respondentů, tedy 131 celkem a uvedená data jsou v grafu na následující straně prezentována pomocí celých čísel.

Graf 5 Zavedení povinné sexuální výchovy do škol

Otázka devátá byla do dotazníku přiřazena pouze jakožto otázka doplňková, tudíž nenavazuje na žádnou z daných hypotéz. Otázka se týkala praktického využití informací získaných sexuální výchovou na základních školách v budoucím sexuálním a partnerském životě respondentů. Výsledky nebyly v návaznosti na výsledky u předchozí, 8. otázky, nijak překvapivé. Z celkem 87 respondentů odpovědělo 67 (77 %), že jim sexuální výchova na základní škole nijak v budoucím sexuálním či partnerském životě obecně nepomohla. Zbýlých 20 (23 %) respondentů odpovědělo, že jim vědomosti získané výukou sexuální výchovy alespoň částečně v budoucím sexuálním a partnerském životě prakticky pomohly. Uvedená data jsou v grafu na další straně prezentována pomocí celých čísel.

Graf 6 Praktičnost výuky sexuální výchovy

Poslední otázka č. 12 byla ryze dobrovolnou a také otevřenou otázkou. Nevázala se na žádnou z hypotéz a navazovala na otázku předešlou. Z celkových 131 respondentů se našlo 46 těch, kteří na ni zodpověděli. Z toho 35 respondentů odpovídalo tak, že sexuální výchovu vidí jako vesměs prospěšnou a byli tedy většinou pro to, aby se tato výuka do škol zavedla a zbylých 11 respondentů na tuto otázku odpovědělo v negativním slova smyslu, tedy byli spíše nebo úplně pro to, aby se tato výuka do škol povinně nezaváděla.

Mezi odpovědi respondentů na tuto doplňující otázku patří např.: „*Vyučuje se spoustu předmětů, které nemají dále praktické využití, proto se domnívám, že je na čase koncepci vzdělávání všeobecně zaměřit i na praktické věci, které člověk využije v životě a pod to spadá i sexuální výchova. Spousta mladých lidí nezná sexuální choroby, neuvědomuje si, že by se měli chránit, protože neznají možnosti, nedbají na hygienu a nedbají mnohdy ani na uspokojení svoje či partnerovo.*“; „*Podle mě je to dosti podstatné a v mnohých případech bohužel i tabuizované téma. Osobně si myslím, že by se v určité míře měla sexuální výchova učit již na základních školách.*“; „*Upřímně nevím, co by se ve škole učilo celý rok o sexuální výchově... Kdyby byla součástí nějakého předmětu nebo nějaké zábavné přednášky, bylo by to za mě lepší. Většinu se děti dozvědí od starších kamarádů/rodičů a na internetu. Jsem pro osvětu, ale ne pro samostatný předmět.*“; „*Nemuselo by se jednat nutně o samostatný předmět, ale je třeba předávat mladým lidem znalosti z této oblasti, zejména v době, kdy získávají často předčasně zkreslené informace o sexu a vztazích z internetu a médií. Je třeba děti učit konsentu nejen*

sexuálnímu, ale i obecnému, což může být průřezovým tématem většiny předmětů a také důležitou oblastí nepřímého výchovného působení. “; „Už samotná hodina mi byla velmi nepříjemná. Nedokážu si představit, že bych takový předmět měla absolvovat každý týden. Měla jsem pocit, že ať řeknu cokoli, ostatní se mi budou smát. Jsem pro, aby se hodina sexuální výchovy zachovala, je to důležité téma, ale myslím, že bych se cítila komfortněji, pokud by tato hodina byla rozdělena na dvě skupiny dle pohlaví (dívky a chlapci).“

5.4 Zhodnocení výzkumného šetření

Cílem empirické části této bakalářské práce bylo zjistit, jak se studenti vysokých škol (pomocí retrospektivního náhledu na život) staví k výuce sexuální výchovy nebo naopak její absenci na základních školách.

Z celkem sedmi hypotéz bylo přijato 5 z nich a další dvě přijaty nebyly. K nepřijetí došlo u první a druhé hypotézy. První hypotéza říká, že v jakékoliv formě zažilo výuku sexuální výchovy na základní škole méně než 40 % respondentů. V tomto případě se hypotéza nepřijímá faktem, kdy celkem 66,4 % respondentů uvedlo, že se jim v rámci základní školy dostalo výuky sexuální výchovy. Druhá hypotéza nebyla přijata, jelikož tvrdila, že výuka sexuální výchovy byla na základních školách realizována v rámci předmětů přírodopisu a občanské výchovy u více než 75 % respondentů. Dotazníkovým šetřením se prokázalo, že tyto dva předměty poskytly sexuální výchovu pouze 69,5 % respondentů. Důvodem pro toto může být skutečnost, že dotazovaní vysokoškolští studenti si prošli základní školou několik let před zveřejněním daného výzkumu, ze kterého čerpá tato hypotéza.

Z výsledků výzkumného šetření také vyplývá, že diskuse k sexuální výchově je nesmírně rozmanitá a názory na ni se mohou stále výrazně lišit. Někteří respondenti zdůrazňují důležitost poskytnutí kvalitních informací o sexu již od útlého věku, aby se předešlo rizikům spojených s nedostatečnou informovaností, jako jsou pohlavně přenosné nemoci, nechtěná těhotenství a šíření stereotypu z pornografie. Tato sorta respondentů podporuje začlenění sexuální výchovy do školního programu a zdůrazňuje potřebu respektovat individuální potřeby a způsoby vnímání žáků.

Druhá sorta respondentů vyjadřuje naopak negativní pocity ohledně sexuální výchovy na školách. Někteří se obávají, že by to dětem mohlo být nepříjemné a že by mohla ve třídě vést k trapným situacím nebo dokonce k posměchu ze strany spolužáků.

Navrhují tak alternativní přístupy, jako je poskytnutí informací o sexu a témat s ním spojených především rodiči nebo vytvoření speciálních seminářů mimo školní prostředí.

Celkově lze ale říci, že i přes různorodé názory existuje zjevná shoda v tom, že sexuální výchova je důležitá a že by měla být poskytována i školou, avšak způsob jejího zavedení a organizace vyvolává rozpaky a zjevně vyžaduje delší diskusi a úpravy.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala sexuální výchovou na základních školách. Cílem teoretické části této práce bylo pomocí čtyř hlavních kapitol vymezit pojem *sexuální výchova* (kapitola 1.), její legislativní ukotvení v rámci České republiky, Slovenska a USA (kapitola 2.), dále zmapování názorů široké veřejnosti na její výuku (kapitola 2.). V neposlední řadě se teoretická část zabývala ve třetí kapitole tématem rizikového sexuálního chování s důrazem na problematiku pohlavně přenosných onemocnění a nechtěných těhotenství. Čtvrtá kapitola sloužila jako doplňková a uvedla další průzkumy a organizaci související s daným tématem.

Cílem empirické části bakalářské práce bylo především zmapování přítomnosti (nepřítomnosti) a kvality obsahu výuky sexuální výchovy na základních školách v České republice obecně, pomocí retrospektivního náhledu vysokoškolských studentů. Cíl bakalářské práce byl naplněn pomocí dotazníkového šetření. Z analýzy získaných dat vyplývá, že nadpoloviční většina respondentů se během docházky na základní školy vzdělávala v odvětví sexuální výchovy, což autorka usuzuje jako pozitivní zprávu jednak pro samotné respondenty (s ohledem na jejich reprodukční zdraví), jednak i pro tu část široké veřejnosti usilující o zavádění sexuální výchovy do více základních škol. Z průzkumu vyplývá, že do této sorty lidí spadá i více než 90 % respondentů, kteří by byli pro zavedení sexuální výchovy jakožto samostatného povinného předmětu v rámci základních škol. Negativním zjištěním vztahujícím se k výzkumnému problému i cíli celé práce je, že dle 77 % respondentů nebyla výuka sexuální výchovy na jejich základní škole dostatečně obsáhlá ani kvalitní.

Tato bakalářská práce může dle názoru autorky sloužit jako podnět k dalším zkoumáním, která s touto problematikou souvisí a zároveň převyšují v jistých směrech stanovený rámec této práce. Takové zkoumání se může vztahovat podrobněji k problematice legislativních ukotvení sexuální výchovy v různých zemích, včetně porovnání kvality obsahu výuky. Dále se může zaměřit konkrétně na okruhy probíraných témat v rámci výuky sexuální výchovy a na její kvalitu hodnocenou samotnými studenty základních či středních škol, kteří byli v této práci opomenuti a byli místo nich osloveni vysokoškolští studenti. V neposlední řadě se mohou další výzkumná šetření více zaměřit na prevenci v sexuální oblasti (nejen na školách).

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

- BĚLÍK, Václav a HOFERKOVÁ, Stanislava. *Prevence rizikového chování žáků z pohledu pedagogů*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 142 s. ISBN 978-80-7435-726-8.
- BRISCH, Karl Heinz. *Bezpečná výchova: budování jisté vztahové vazby mezi rodiči a dětmi*. Praha: Portál, 2012. 157 s. ISBN 978-80-262-0063-5.
- CIKLOVÁ, Kateřina. *Rizikové chování ve škole s vazbou na legislativní úpravu: Rádce školního metodika prevence*. 2. aktualizované vydání. Praha: EconomPress, 2017. 207 s. ISBN 978-80-9050-659-6.
- DIBONOVÁ, Markéta. Pohlavně přenosné nemoci (sexual transmitted diseases – STD). In: KOLIBA, Peter, WEISS, Petr, NĚMEC, Martin a kol. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2019, s. 93-101. ISBN 978-80-271-2039-0.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.
- HALAMKA, Petr. Proč, kdy a jak sexuální výchovu ve škole? In: MITLÖHNER, Miroslav a PROUZOVÁ, Zuzana. 28. *Celostátní kongres k sexuální výchově v České republice*. Hradec Králové: Akreditace MŠMT, 2020, s. 18-20. ISBN 978-80-907936-0-6.
- HAMANOVÁ, Jana a BRICHČÍN, Slavoj. Sexuální výchova v dospívání. In: KABÍČEK, Pavel, CSÉMY, Ladislav, HAMANOVÁ, Jana a kol. *Rizikové chování v dospívání a jeho vztah ke zdraví*. Praha: Triton, 2014, s. 294-303. ISBN 978-80-7387-793-4.
- HOFERKOVÁ, Stanislava. Rizikové chování dětí a mládeže v českých výzkumech. In: RASZKOVÁ, Tereza a ŠPRÁCHALOVÁ, Lucie, eds. *Acta sociopathologica IV: ohrožení dítěte v kontextu společenských změn*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2017, s. 97-107. ISBN 978-80-7435-666-7.
- JANIŠ, Kamil. Aktuálnost realizace sexuální výchovy. In: MITLÖHNER, Miroslav a PROUZOVÁ, Zuzana. 28. *Celostátní kongres k sexuální výchově v České republice*. Hradec Králové: Akreditace MŠMT, 2020, s. 37-41. ISBN 978-80-907936-0-6.

- KOLIBA, Peter, WEISS, Petr, NĚMEC, Martin a kol. *Sexuální výchova pro studenty porodní asistence a ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2019. 184 s. ISBN 978-80-271-2039-0.
- NIELSEN SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. 152 s. ISBN: 978-80-247-4042-3.
- OSHO. *O sexu – Od sexu k supervědomí*. Praha: Beta, 2017. 320 s. ISBN: 978-80-7306-930-8.
- ŠULOVÁ, Lenka. Sexuální výchova na školách. In: ŠULOVÁ, Lenka, FAIT, Tomáš, WEISS, Petr a kol. *Výchova k sexuálně reprodukčnímu zdraví*. Praha: Maxdorf, 2011, s. 386-396. ISBN 978-80-7345-238-4.
- VÁGNEROVÁ, Marie a LISÁ, Lidka. *Vývojová psychologie – dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2021. 542 s. ISBN: 978-80-246-4961-0.
- WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. Praha: Grada, 2010. 744 s. ISBN 978-80-2472-492-8.

Internetové zdroje

- ČESKÁ STŘEDOŠKOLSKÁ UNIE. *Zpráva z průzkumu: Sexuální výchova na středních školách* [online]. Praha: Česká středoškolská unie, z. s., 2020. 16 s. [cit. 2023-09-19]. Dostupné z: <https://stredoskolskaunie.cz/wp-content/uploads/2020/11/Zprava-z-pruzkumu-sexualni-vychova-na-strednich-skolach.pdf>.
- DUGOVIČ, Tomáš. Zmeny v školstve sa dotknú aj sexuálnej výchovy. Po novom by mala byť povinná. In: *Denník Štandard* [online]. Bratislava: Denník Štandard, 2023 [cit. 2024-01-25]. Dostupné z: <https://standard.sk/305096/zmeny-v-skolstve-sa-dotknu-aj-sexualnej-vychovy-po-novom-by-mala-byt-povinna/>.
- DVOŘÁKOVÁ, Anna. Kapavky a syfilis rapidně přibývá. I kvůli mobilním seznamkám a sexu bez kondomu. In: *Vitalia.cz* [online]. Praha: Vitalia.cz, 2023 [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: <https://www.vitalia.cz/clanky/pohlavni-nemoci-kapavka-syfilis/>.
- GDOVINOVÁ, Denisa. Ministerstvo neschválilo učebnicu sexuálnej výchovy, znepokojili ho obrázky pohlavných orgánov. In: *Denník N* [online]. Bratislava: Denník N, 2023 [cit. 2024-01-25]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/3445488/ministerstvo-neschvalilo-ucebnicu-sexualnej-vychovy-znepokojili-ho-obrazky-pohlavnych-organov/?ref=tit1>.
- GUTTMACHER INSTITUTE. Sex and HIV Education. In: *Guttmacher Institute* [online]. 2023 [cit. 2024-01-17]. Available from: <https://www.guttmacher.org/state-policy/explore/sex-and-hiv-education>.

- KONSENT [@konsent_]. [Potraty] In: *Instagram* [online]. 5.2.2024 [cit. 2024-03-08].
Dostupné z: https://www.instagram.com/p/C2-RpaYL8gS/?img_index=1.
- KONSENT [@konsent_]. [Žádná tabu před tabulí...] In: *Instagram* [online]. 12.12.2023
[cit. 2024-03-08]. Dostupné z:
https://www.instagram.com/p/C0wYxcoMkdg/?img_index=1.
- KONSENT. O nás. *Konsent* [online]. Praha: Konsent, 2021 [cit. 2024-03-08].
Dostupné z: <https://konsent.cz/o-nas/>.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-doporuceni-k-primarni-prevenci-rizikoveho-chovani-1>.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Doporučení MŠMT k realizaci sexuální výchovy v základních školách. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: file:///C:/Users/Michal/Downloads/Doporuceni_sexualni_vychova.pdf.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2021 [cit. 2023-11-08]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2019 [cit. 2024-01-12]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/uploads/narodni_strategie_primarni_prevence_2019_27.pdf.
- NĚMCOVÁ, Janette. Potratů v Česku ubývá. Podle lékařů lidé těhotenství více plánují, rodí se tak ale méně dětí. In: *iRozhlas* [online]. Praha: iRozhlas, 2019 [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/zdravi/cesko-pocet-potrati-rizika-tehotenstvi_1911251627_jak.
- NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČESKÉ REPUBLIKY. Rámcové vzdělávací programy. In: *Národní pedagogický institut České republiky* [online]. Praha:

- Národní pedagogický institut České republiky, 2023 [cit. 2023-11-22]. Dostupné z: <https://www.npi.cz/ramcove-vzdelavaci-programy>.
- NOVOTNÁ, Erika a KRAJČOVIČOVÁ, Monika. Sex education and its position in educational process. *Research Gate* [online]. 2016, **11** (1), pp. 27-36 [cit. 2024-01-25]. ISSN 2353-7787. Available from: https://www.researchgate.net/publication/303232035_Sex_education_and_its_position_in_educational_process_Edukacja_seksualna_i_jej_miejsce_w_procesie_educacyjnym.
- PRAŽSKÉ CENTRUM PRIMÁRNÍ PREVENCE. Rizikové sexuální chování a nevhodné projevy sexuality. *Pražské centrum primární prevence* [online]. Praha: Pražské centrum primární prevence, 2023 [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: <http://www.prevence-praha.cz/index.php/sexualne-rizikove.html>.
- SHELBY, Astle, MCALLISTER, Paige, EMANUELS, Sarah et. al. College students' suggestions for improving sex education in schools beyond 'blah blah blah condoms and STDs'. *Sexuality, Society and Learning* [online]. 2020, **21** (1), pp. 91-105 [cit. 2024-01-16]. ISSN 1472-0825. Available from: https://www.researchgate.net/publication/340267332_College_Students'_Suggestions_for_Improving_Sex_Education_in_Schools_Beyond_'Blah_Blah_Blah_Condoms_and_STDs'.
- SADKOVÁ, Tereza. Současný stav sexuální výchovy v rámci základního vzdělávání v České republice – systematický přehled teorie a praxe. *Adiktologie* [online]. 2018, **18** (1), s. 48-58 [cit. 2024-04-03]. Dostupné z: https://www.addictology.cz/wp-content/uploads/2018/10/Pages-from-Adiktologie_I_24-48-58-1.pdf.
- STANGER-HALL, Kathrin F. and HALL, David W. Abstinence-Only Education and Teen Pregnancy Rates: Why We Need Comprehensive Sex Education in the U.S. *Plos One* [online]. 2011, **6** (10), pp. 1-11 [cit. 2024-01-17]. ISSN 1932-6203. Available from: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0024658>.
- STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. *Tisková zpráva: Česká republika nadále zůstává zemí s relativně nízkou úrovní infekce HIV/AIDS v rámci Evropy i světa* [online]. Praha: Státní zdravotní ústav, 2022 [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: <https://szu.cz/aktuality/ceska-republika-nadale-zustava-zemi-s-relativne-nizkou-urovni-infekce-hiv-aids-v-ramci-evropy-i-sveta/>.

- STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV. TV Nova: V Česku přibývá nakažených pohlavními chorobami. In: *Státní zdravotní ústav* [online]. 2023 [cit. 2024-03-04]. Dostupné z: <https://szu.cz/aktuality/tv-nova-v-cesku-pribyva-nakazenych-pohlavnimi-chorobami/>.
- ŠANCE DĚTEM. Virus HIV ohrožuje i děti. Jen v Česku s ním bojují více jak tři desítky mladších devíti let. In: *Šance Dětem* [online]. 2016 [cit. 2024-04-04]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/o-cem-se-mluvi/virus-hiv-ohrozuje-i-deti-jen-v-cesku-s-nim-bojuji-vice-jak-tri-desitky-mladsich>.
- WORLD HEALTH ORGANISATION. Comprehensive sexuality education. In: *World Health Organisation* [online]. 2023 [cit. 2023-09-12]. Available from: <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/comprehensive-sexuality-education>.
- WORLD HEALTH ORGANISATION. Adolescent pregnancy. In: *World Health Organisation* [online]. 2023 [cit. 2024-04-03]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-pregnancy>.
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o., 2010–2024 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>.

Seznam grafů

Graf 1 Rozdělení předmětů, v rámci nichž se vyučovala sexuální výchova	37
Graf 2 Témata probíraná v rámci sexuální výchovy.....	38
Graf 3 Obsáhlost a kvalita výuky sexuální výchovy	39
Graf 4 Zdroje informací respondentů o sexu	40
Graf 5 Zavedení povinné sexuální výchovy do škol.....	41
Graf 6 Praktičnost výuky sexuální výchovy	42

Přílohy

Příloha A: Dotazník

Dotazník k bakalářské práci

Děkuji, že věnujete pár minut svého času k vyplnění tohoto dotazníku, týkajícího se sexuální výchovy na základních školách. Tento dotazník je anonymní a jeho vyplněním dáváte souhlas ke zpracování Vašich odpovědí pro účely mé bakalářské práce.

Děkuji za Váš čas.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Žena
- Muž
- Jiné .....

2. Do jaké věkové kategorie spadáte?

- Student do 26 let
- Student nad 26 let

3. Jsem studentem:

- Bakalářského programu
- Magisterského programu
- Doktorského programu

4. Měl/a jste někdy hodinu/lekcí sexuální výchovy na základní škole?

- Ano, měl/a
- Ne, neměl/a

5. Konala se tato hodina/lekce samostatně nebo v rámci nějakého jiného předmětu?

- Konala se samostatně
- Konala se v rámci jiného předmětu

6. V rámci jakého/jakých předmětů se tato hodina/lekce konala?

- Přírodopis
- Občanská výchova
- Výchova ke zdraví
- Jiné .....

7. O jakých tématech jste se dozvěděl/a v rámci základní školy a výuky sexuální výchovy?

- Pohlavně přenosná onemocnění
- Nechtěná těhotenství a interrupce
- Antikoncepce a její metody
- Konsent
- Gender
- Masturbace
- Orgasmus
- Sex jako takový
- Jiné .....

8. Přišla Vám výuka sexuální výchovy na základní škole dostatečně obsáhlá a kvalitní?

- Ano
- Spíše ano
- Ne
- Spíše ne

9. Pomohla Vám nějak prakticky výuka sexuální výchovy na základní škole v budoucím sexuálním/partnerském životě?

- Ano
- Spíše ano
- Ne
- Spíše ne

10. Kde jste Vy získával/a informace ohledně sexu a věcí s tím spojených?

- Škola a vyučující
- Rodiče a příbuzní
- Kamarádi a vrstevníci
- Média a internet
- Jiné .....

11. Byl/a byste pro zavedení sexuální výchovy jako samostatného povinného předmětu v rámci základních škol?

- Ano
- Spíše ano
- Ne
- Spíše ne

12. V návaznosti na předešlou otázku stručně objasněte důvod, proč ano, popřípadě proč ne.

.....